

Vlaams
Parlement

vergadering **C201**
zittingsjaar 2016-2017

Woordelijk Verslag

Commissievergadering

Commissie voor Onderwijs

van 30 maart 2017

INHOUD

VRAAG OM UITLEG van Caroline Gennez aan Hilde Crevits, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Onderwijs, over de werklast in het onderwijs – 1318 (2016-2017)	
VRAAG OM UITLEG van Caroline Gennez aan Hilde Crevits, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Onderwijs, over het lerarenloopbaanpact – 1551 (2016-2017)	
VRAAG OM UITLEG van Jos De Meyer aan Hilde Crevits, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Onderwijs, over het startersplatform – 1569 (2016-2017)	
VRAAG OM UITLEG van Ann Brusseeel aan Hilde Crevits, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Onderwijs, over het overleg in het kader van het lerarenloopbaanpact – 1634 (2016-2017)	4
VRAAG OM UITLEG van Kathleen Helsen aan Hilde Crevits, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Onderwijs, over de samenwerking tussen de centra voor basiseducatie en het lager onderwijs – 1369 (2016-2017)	18
VRAAG OM UITLEG van Bart Caron aan Hilde Crevits, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Onderwijs, over participatie aan het deeltijds kunstonderwijs – 1385 (2016-2017)	22
VRAAG OM UITLEG van Kathleen Helsen aan Hilde Crevits, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Onderwijs, over stress op school – 1393 (2016-2017)	30
VRAAG OM UITLEG van Kathleen Helsen aan Hilde Crevits, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Onderwijs, over de knelpunten binnen duaal leren – 1394 (2016-2017)	34
VRAAG OM UITLEG van Caroline Gennez aan Hilde Crevits, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Onderwijs, over schoolkamperen – 1457 (2016-2017)	42
VRAAG OM UITLEG van Jo De Ro aan Hilde Crevits, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Onderwijs, over de investeringen in nieuwe schoolgebouwen – 1464 (2016-2017)	
VRAAG OM UITLEG van Jos De Meyer aan Hilde Crevits, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Onderwijs, over de verdere uitrol van het nieuwe DBFM-programma (Design Build Finance Maintain) voor scholenbouw – 1470 (2016-2017)	44
VRAAG OM UITLEG van Ann Brusseeel aan Hilde Crevits, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Onderwijs, over het initiatief van de Vlaamse Scholierenkoepel (VSK) om seksuele vorming te laten geven door een leerling – 1503 (2016-2017)	49

**VRAAG OM UITLEG van Caroline Gennez aan Hilde Crevits, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Onderwijs, over de werklast in het onderwijs
– 1318 (2016-2017)**

**VRAAG OM UITLEG van Caroline Gennez aan Hilde Crevits, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Onderwijs, over het lerarenloopbaanpact
– 1551 (2016-2017)**

**VRAAG OM UITLEG van Jos De Meyer aan Hilde Crevits, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Onderwijs, over het startersplatform
– 1569 (2016-2017)**

**VRAAG OM UITLEG van Ann Brusseeel aan Hilde Crevits, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Onderwijs, over het overleg in het kader van het lerarenloopbaanpact
– 1634 (2016-2017)**

Voorzitter: mevrouw Kathleen Helsen

De voorzitter: Mevrouw Gennez heeft het woord.

Caroline Gennez (sp-a): Voorzitter, samen met deze vragen om uitleg was er ook een vraag om uitleg van de heer Vandenberghe geagendeerd. Maar omdat de heer Vandenberghe ziek is, zal ik zijn vraag samen met mijn vragen in één globaal pakket gieten.

We zijn het, denk ik, allemaal eens, over de grenzen van meerderheid en oppositie heen, dat de attractiviteit van het lerarenberoep mag worden versterkt. We hebben tegen 2030 60.000 extra leerkrachten nodig. We zien de instroom in de lerarenopleiding dalen. We zien ook dat te veel jonge leerkrachten het beroep verlaten bij het begin van hun carrière, en dat het risico op burn-out in het Vlaamse onderwijs het hoogste is van alle sectoren. Het schommelt nu al rond de 12 procent.

Daarnaast blijkt uit de recent opgeleverde SERV-barometer (Sociaal-Economische Raad van Vlaanderen) dat de werkdruk bij leerkrachten wordt gevoeld als stijgend. In de periode 2004-2013 gaf ongeveer 10 procent van de leerkrachten aan dat de werkdruk acuut problematisch was. Dat was in 2016 volgens de SERV al bijna 16 procent. Waar in 2013 nog ongeveer 70 procent zei dat de job aangenaam was en de werkdruk niet problematisch, is dat nu teruggevallen tot 62 procent.

De analyses zijn gemaakt en gekend, en ze worden gedeeld. Minister, u hebt pogingen ondernomen om tot een groot akkoord te komen. U hebt ook voorstellen gedaan, onder andere over de 22 uur voor de tweede en derde graad van het secundair onderwijs, die niet op de instemming van de vakbonden konden rekenen. De vakbonden hadden u op een bepaald moment gezegd dat zij wilden praten over de versterking van het lerarenberoep, maar zij vroegen daar extra middelen voor. Zij vinden het niet rechtvaardig dat een deel van het lerarenkorps, de masters in de tweede en de derde graad, eigenlijk het loopbaanpact van alle andere collega's zou moeten betalen. Zij vinden het niet billijk dat de opdracht van bepaalde leerkrachten, voor wie de werkdruk nu al hoog is, serieus zou verzwaren. Zij vinden het niet kies om 10 procent inlevering te vragen. In de privé zou dat ten aanzien van geen enkel ander jobprofiel worden gedaan.

Ondertussen zijn de gesprekken opgeschort, als ik het goed begrepen heb. Minister, u hebt de fameuze werklastmeting aangekondigd. Daar zijn we blij mee

omdat het een beetje vreemd was dat de kar voor het paard werd gespannen: eerst vragen om meer te werken en tegelijkertijd een studie bestellen om de werkdruk te meten, dat leek ons niet de correcte volgorde in de aanpak.

Ik heb een aantal heel concrete vragen. Ik begin met mijn vragen omdat ze wat breder gaan, terwijl de vragen van de heer Vandenberghe ook verwijzen naar Nederlands onderzoek.

Minister, wat wordt het exacte opzet van de aangekondigde werklasmeting? Kunt u de concrete inhoud van dit onderzoeksproject weergeven alsook de timing van de oplevering?

Bekijkt u deze werklasmeting enkel in het licht van het lerarenloopbaanpact voor leerkrachten secundair of zult u ook de evaluatie van de werklasmeting in het kleuter- en lager onderwijs meenemen?

Worden de sociale partners betrokken bij het bepalen van het opzet van deze werklasmeting?

Welke impact zal de timing van de studie hebben op het verloop van het lerarenloopbaanpact? Ik neem aan dat u eerst de oplevering verwacht vooraleer u verdere stappen onderneemt.

Hebt u een verklaring voor de plotse stijging sinds 2014 van de werkdruk, zoals vastgesteld door de SERV?

In welk pakket aan maatregelen voorziet u nog, zowel binnen het lerarenloopbaanpact als daarbuiten, om op korte termijn de werkdruk te doen dalen en dus echt werk te maken van werkbaar werk voor alle leerkrachten – niet alleen voor starters en niet alleen voor leerkrachten aan het einde van hun carrière, maar voor alle leerkrachten?

Dan zijn er de concrete vragen van de heer Vandenberghe met betrekking tot een studie van de Algemene Onderwijsbond naar de tijdsbesteding van leraren in het primair onderwijs – dat is bij ons het kleuter- en lager onderwijs – en in het voortgezet onderwijs.

Minister, kent u dit onderzoek en de resultaten ervan? Zijn die resultaten gelijklopend met de situatie van leerkrachten in Vlaanderen? Indien dit niet zo is, bent u dan bereid om dergelijk onderzoek naar de werklasmeting ook bij ons uit te voeren? Hoe heeft dat impact op de uitrol van het lerarenloopbaanpact?

Dan is er mijn vraag om uitleg over de werklasmeting in het onderwijs. Ik heb nog een heel concrete vraag die ik had ingediend na het afspringen van de gesprekken met de vakbonden. Is er ondertussen duidelijkheid over de budgettaire ruimte die zij hadden gevraagd om vrij te maken? Welke garanties kunt u bieden dat de reële noden, zoals die zullen blijken uit de werklasmeting, ook effectief in scholen zullen kunnen worden gedekt met het maatregelenpakket dat u voorbereidt? Op welke manier denkt u prioritair in te zetten op korte termijn om toch al de aantrekkelijkheid van het beroep te versterken, misschien al voor het afronden van de studie, specifiek ten aanzien van jonge starters of met betrekking tot maatregelen om het werkbaar werk ook voor mensen die later met pensioen kunnen, mogelijk te maken? Wat is nu de stand van zaken in uw gesprekken met de sociale partners, zowel de inrichtende machten als de vakbonden?

De voorzitter: De heer De Meyer heeft het woord.

Jos De Meyer (CD&V): Voorzitter, minister, collega's, ter inspiratie verwijs ik eventjes naar mijn vraag om uitleg van donderdag 11 juni 2015 over het

onderzoek naar de taakbelasting bij leerkrachten. Ik ga er niet uit citeren, noch uit de vraagstelling, noch uit het antwoord, maar ter inspiratie geef ik het mee aan collega's die erin geïnteresseerd zouden zijn.

Mijn vraag van vandaag is geformuleerd op 29 februari, dus ze is opnieuw reeds een beetje achterhaald. Minister, toen tijdens de vergadering van de commissie Onderwijs op 29 september mijn vraag om uitleg over het loopbaanpact werd behandeld, kregen we van u een schets van de stand van zaken, en ook de belofte om de leden van de commissie op de hoogte te houden. U stelde dat de gesprekken lopen. Er werd ook een beetje relativerend aan toegevoegd: "Ik kan niet elke week een stand van zaken geven." Op 29 februari waren de besprekingen ondertussen dus opnieuw gestart. Onder meer de uitwerking van het startersplatform, een nieuwe versie van de vroegere vervangingspool voor jonge leerkrachten en mijns inziens een bijzonder belangrijk onderdeel in het loopbaanpact, wordt gezien als een stap vooruit naar het aan de slag houden van jonge leerkrachten, wat broodnodig is voor de nabije en verdere toekomst.

Minister, mijn specifieke vragen in verband met dit specifieke luik zijn de volgende, en ik vind ze nog steeds actueel. Hoeveel personen, geklasseerd als voltijds-equivalent over heel Vlaanderen, zouden er volgens u moeten kunnen starten in dit startersplatform? Een vervangingspool kost minder dan op het eerste gezicht lijkt, omdat de leden van die pool niet compleet boven op de reguliere tewerkstelling moeten worden gerekend: vaak zullen ze worden ingezet voor tijdelijke betrekkingen, waarvoor anders hoe dan ook een verloning nodig was. Kunt u aangeven wat ongeveer de verhouding is tussen de reële kostprijs, dus de kosten van de pool minus de vervangingskosten, en de bruto kostprijs van het startersplatform? Als door maatregelen veranderingen optreden in de aantallen tewerkgestelde leerkrachten die nog niet benoemd zijn, kunnen in bepaalde regio's wellicht jobs verloren gaan, ook voor tijdelijken van doorlopende duur, terwijl op macroniveau geen verlies aan tewerkstelling optreedt. Is het in dat geval mogelijk dat de nieuwe versie van de vervangingspool ook een deel van de verloren uren bij die mensen goedmaakt?

Collega's, mijn vraagstelling lijkt een beetje punctueel, maar ermee vraag ik aandacht voor een van de meest belangrijke luiken van het loopbaanpact, zijnde de tewerkstelling van en meer werkzekerheid voor jonge leerkrachten. Mijn vraagstelling is tegelijkertijd een aanbeveling om zeker met dit luik op dit moment verder te gaan in de gesprekken met de sociale partners.

De voorzitter: Mevrouw Brusseel heeft het woord.

Ann Brusseel (Open Vld): Mijn vraag is ingediend op 17 maart, dus die zal qua insteek wel licht verschillen van die van collega De Meyer.

Minister, na enige tijd van onderhandelen verspreidden de vakbonden op 16 maart een gemeenschappelijke verklaring dat de verdere gesprekken in de richting van een lerarenloopbaanpact zouden worden verdaagd in functie van een studie naar de taakbelasting van de leerkracht. U engageerde zich ertoe dat de vakbonden nauw zouden worden betrokken bij de bepaling van de opdracht van dat onderzoek. Praktisch betekent dat dat er met dat onderzoek in de loop van de komende weken kan worden gestart, neem ik aan, maar ook dat het feitelijke eindrapport waarschijnlijk pas in 2018 zal worden opgeleverd. Als ik het goed heb begrepen, is dat zo.

Dat houdt in dat er het komende jaar van veel verdere gesprekken in de richting van een echt pact eigenlijk geen sprake meer zal zijn. Dat is een pijnlijke vaststelling, gezien de grote nood aan duidelijkheid op het terrein, zowel over de opdracht van de leerkracht vandaag als over wat die in de toekomst zoal kan

gaan inhouden. Dat zijn althans mijn bedenkingen, mijn bezorgdheden op dit moment, en dat wou ik even meegeven.

Ik zal meteen overgaan tot de vragen die ik daarover heb. Minister, wat is de concrete procedure, en de daaraan gekoppelde timing, om te komen tot het eindrapport inzake taakbelasting? Wie heeft de eindverantwoordelijkheid voor dat onderzoek en welke instanties of onderzoekers zullen ervoor worden ingeschakeld? Welke methodologie zal voor dat onderzoek worden aangewend? Zijn er andere, eerder afgenomen data die eveneens in dat onderzoek kunnen worden gebruikt? Wat zal de rol van de vakbonden precies inhouden? Zal er in de loop van de komende maanden nog verder overleg met hen volgen? Zullen er ook andere pistes dan het aanpassen van de noemers worden onderzocht? In welk budget wordt voorzien om dat onderzoek naar behoren te kunnen uitvoeren? In welke mate bent u van mening dat dit onderzoek zal bijdragen aan het verhogen van de aantrekkelijkheid van het lerarenberoep? Los van het onderzoek naar de opdracht van de leerkracht in het algemeen, welke concrete initiatieven kunnen op korte termijn specifiek voor startende leerkrachten worden verwacht, en welk budget wordt uitgetrokken om te komen tot een professionele aanvangsbegeleiding voor de startende leerkracht? Ik dank u alvast voor uw antwoord.

De voorzitter: Minister Crevits heeft het woord.

Minister Hilde Crevits: Geachte leden, ik dank u voor deze bijzonder uitgebreide vraagstelling, waarop ik beknopt zal proberen te antwoorden.

Ik ga eerst eventjes in op dat Nederlandse onderzoek waarnaar werd verwezen.

Voorzitter, collega's, het onderzoek is gepubliceerd in januari 2017. Het peilde naar de tijdsbesteding van leraren in het primair en het voortgezet onderwijs in Nederland. Het is een initiatief van de Algemene Onderwijsbond, de grootste onderwijsvakbond in Nederland. Het is beschikbaar op de website, en ik heb er kennis van genomen. Het onderzoek steunt op een bevraging en een tijdsregistratie bij de leden van de vakbond. Het onderzoek in Vlaanderen gebeurt in opdracht van mij. Het komt er via een procedure van openbare aanbesteding waarop verschillende onderzoeksinstellingen kunnen inschrijven. Ik kan uiteraard nog niet vooruitlopen op de resultaten van dit onderzoek, want het is zelfs nog niet aanbesteed.

De heer De Meyer en ook anderen hebben al verwezen naar de debatten die hier al werden gevoerd. Het laatste was op Gedichtendag, twee dagen nadat ik de vakbonden heb ontvangen. De uitgebreide discussie die we daarover hebben gevoerd, zal ik hier niet hernemen. Ik zei toen ook met welk pakket ik naar de werkgevers en werknemers ben gestapt. Mevrouw Gennez, u had het over die 22 uur. Het gaat over veel meer dan dat. Het betreft een bouwstenenpakket dat ervoor moet zorgen dat de globale taakbelasting van de leraren vermindert, ook bij diegenen die 1 of 2 uur extra moeten lesgeven dankzij het elimineren van niet-klasgerelateerde taken. Het moet ook voor hen haalbaar worden gemaakt. De middelen moeten worden geherinvesteerd en geheroriënteerd.

Tijdens de ontmoeting met werkgevers en werknemers is ingegaan op de maatregelen die ik heb voorgesteld, maar een consensus kon niet worden bereikt. Zeker de vakbonden waren van mening dat er eerst een taakbelastingsonderzoek moet worden uitgevoerd. We hebben nadien de werkgevers en werknemers apart gezien, en hun voorgesteld om het taakbelastingsonderzoek uit te voeren. Iedereen ging akkoord. Dat heeft gevolgen. Men kan niet onderhandelen over een loopbaanpact wanneer een taakbelastingsonderzoek nog loopt. Waarom is dat taakbelastingsonderzoek nog niet gebeurd? Mevrouw Brusseel, u zei op de vorige bijeenkomst van de commissie dat u mijn voorganger hebt gevraagd om zo'n onderzoek te bestellen, maar dat is dus nooit gebeurd. Men heeft me tijdens de

bilaterale gesprekken ook nooit gevraagd om een taakbelastingsonderzoek te bestellen. Nu is dat wel het geval. Ik zal het niet van bovenaf opleggen, maar samen met de sociale partner aanpakken. Ik wil niet een oplevering in handen krijgen die dan door iedereen wordt gecontesteerd.

In de week van 13 maart zijn we het eens geraakt dat er een studie komt. Ik heb begrepen dat dit ook in het Vlaams Parlement, door alle collega's, over meerderheid en oppositie heen, wordt gevraagd. Wat is het opzet? De studie moet inzicht bieden in wat een moderne omschrijving van de opdracht van de leraar anno 2017 is en hoeveel tijd men aan deze taken besteedt. Ik heb de opdracht voor de studie gegeven, maar de aanbesteding is nog niet gebeurd. Er is een oproep gelanceerd en er is al een eerste gesprek met ingeschreven kandidaten gebeurd. De desbetreffende bestekken moeten nog worden aangepast. De sociale partners zullen bij de uitvoering van de studie over de taakbelasting worden betrokken.

De resultaten van de studie over de taakbelasting wachten we af alvorens we de gesprekken over de opdracht van de leraar voortzetten. Ik heb het over de opdracht van de leraar in de brede zin van het woord, mevrouw Gennez. We beperken ons dus niet tot de noemer. Daarvoor bestaat een heel groot draagvlak. Met dit onderzoek willen we zicht krijgen op het volledige takenpakket van de leerkrachten en de tijd die de leerkracht aan deze taken besteedt. We vragen aan de onderzoekers om een geobjectiveerd en representatief beeld te krijgen van de omvang en de samenstelling van de volledige tijdsbesteding van leerkrachten in de verschillende onderwijsniveaus – kleuter-, lager en secundair onderwijs – en onderwijsvormen. We beperken ons dus niet tot de noemer, maar bekijken het volledige pakket.

Bovendien willen we zicht krijgen op eventuele significante verschillen en of die kunnen worden verklaard op basis van individuele kenmerken zoals aard van het vak, de functie, de school- en klaskenmerken, het onderwijsniveau – met inbegrip van de graden in het secundair onderwijs –, de onderwijsvorm en het personeelsstatuut.

We zullen het volledige plaatje opentrekken. Wat is de taakbelasting? Hoeveel tijd steek je erin? Wat zijn gebeurlijke verschillen? (*Opmerkingen van Ann Brusseele*)

Ik herhaal het nog eens. U kunt het natuurlijk ook nalezen in het verslag. We onderzoeken of er significante verschillen zijn. Het is dus niet zo dat we één kleuterleider, één leerkracht uit het basisonderwijs zullen uitlichten. We zullen de types bekijken. We zullen onderzoeken of die verschillen kunnen worden verklaard vanuit individuele kenmerken, zoals het vak, de functie, de school- en klaskenmerken of het onderwijsniveau. (*Opmerkingen van Ann Brusseele*)

Leerlingenkenmerken? Klaskenmerken zijn daarin inbegrepen. Je zou kunnen zeggen: een klas met veel socio-economische status (SES) of een klas met weinig SES. Het gaat niet over: waar staat de bloembak in de klas? Misschien heeft het impact. Maar we moeten natuurlijk ook wel grenzen trekken. Daarover lopen er gesprekken met de sociale partners, zodat ze zeer goed weten wat er wordt onderzocht en dat er daarover ook eensgezindheid is, zodat er achteraf geen discussie meer over kan zijn en we goed aan de start verschijnen. Als u hier vandaag nog opmerkingen maakt over wat u nuttig vindt, kunnen we dat ook nog meenemen. Dus: voel u vrij, uiteraard binnen het tijdsbestek van deze middag, mevrouw Brusseele.

We verwachten dat de conclusies input leveren voor de verdere gesprekken in het kader van het lerarenloopbaandebat en -pact. Het onderzoek moet een bijdrage leveren tot de beleidsontwikkeling. Daarmee ben ik het wel eens. Maar het onderzoek vertrekt niet vanuit beleidsmatige voorafnames. De onderzoekers voeren het onderzoek in alle autonomie, los van mogelijke beleidsopties, uit. Het gaat over het inventariseren van wat er allemaal nodig is.

Wat is de procedure? Momenteel is de oproep tot intekening op dit onderzoek gelanceerd. U vindt dat op onze website www.onderwijs.vlaanderen.be, bij het luikje 'oproepen voor onderzoeksvoorstellen'. De uiterste datum om voorstellen in te dienen, was 27 maart 2017. Die datum is al een paar dagen voorbij.

De voorstellen worden op dit ogenblik beoordeeld door een beoordelingscommissie, die werd samengesteld door de secretaris-generaal van het Departement Onderwijs en Vorming. Op basis van het advies van de beoordelingscommissie wordt dan over de gunning van het onderzoek beslist. Voor de uitvoering van de opdracht wordt een maximumduur van elf maanden vastgelegd vanaf de startdatum. De beoogde startdatum is 1 mei 2017. Dat is geen symbolische, maar wel een nuttige datum. De precieze startdatum zal uiteraard worden afgesproken met de onderzoekers aan wie het onderzoek gegund wordt. Het volledige eindrapport moet ten laatste worden opgeleverd op 31 maart 2018.

De onderzoeksactiviteiten zullen worden opgevolgd door een stuurgroep, die is samengesteld door de secretaris-generaal van het departement. In die stuurgroep zullen vertegenwoordigers van het beleidsdomein Onderwijs en Vorming, maar ook van de vakorganisaties en de koepelorganisaties zetelen. De stuurgroep heeft de taak om de kwaliteit en het verloop van het onderzoek te bewaken. Ze stelt samen met de onderzoekers de onderzoeksvragen scherp, ze geeft advies over de instrumentontwikkeling, de contactname met respondenten en ze verstrekt tot slot advies aan mezelf over de communicatie en de valorisatie. Ook hierover kunt u meer info vinden op de website.

In het bestek wordt geen voorafname gedaan op de methodologie. Die methodologie maakt deel uit van de gunningsprocedure. Die bekijken we dus daar. In het bestek wordt gevraagd naar actuele data om een geobjectiveerd en representatief beeld te krijgen van de tijdsbesteding van leraren. We vragen hiermee naar een nieuwe dataverzamelingsronde. Het is aan de indieners om in hun offerte aan te geven op welke wijze ze aan dataverzameling zullen doen en welke eventuele secundaire analyses zij zullen uitvoeren.

De gunningsprocedure loopt nog steeds, en het is nu dus te vroeg, collega's, om te melden aan wie deze opdracht zal worden toegekend. De kostprijs is mee bepalend voor het gunnen. Wij communiceren nooit over het beschikbare budget. Het zou namelijk een beetje raar zijn dat we op voorhand zeggen wat het is. Het is een openbare aanbesteding. We zoeken dan de beste offerte. Het onderzoek zal sowieso plaatsvinden. Na de gunning zal ik u laten weten wat het budget is dat daarvoor wordt uitgetrokken.

Daarover zijn we het eens geworden tussen werkgevers en werknemers. Dat heeft natuurlijk ook consequenties, collega's. Betekent het dat alle gesprekken nu opgeschort zijn? Neen. Ik heb aan de sociale partners gevraagd om opnieuw rond de tafel te gaan zitten om een inventaris te maken van maatregelen die buiten de scope vallen van het onderzoek dat nu loopt en die een positieve impact kunnen hebben op de loopbaan van de leraar.

Ik heb als voorbeeld de pool voor startende leraars gegeven. Want die pool of de manier waarop je werkzekerheid geeft aan starters, staat los van de noemerdiscussie, staat los van de gebeurlijke uren dat je ze vrijstelt om, wat in ons initiële voorstel zat, bij te scholen tijdens de start. Dat is iets wat je, zoals de heer De Meyer zei, volledig los kan zien van de scope van het onderzoek zoals die op dit ogenblik gedaan is.

Ik heb de werkgevers en werknemers gevraagd om mij niet-limitatief een aantal suggesties te doen over wat volgens hen kan worden losgekoppeld. Maar we moeten het erover eens zijn wat die maatregelen dan zijn.

Ten tweede is het de bedoeling om tot een inhoudelijke consensus te komen. Betekent dat, collega's, dat we dan naar een minipact aan het evolueren zijn? Neen.

De afspraak is gemaakt dat als we over deelmaatregelen een consensus tussen werkgevers, werknemers en overheid bereiken, deze onderdeel kunnen zijn van een globaal pact, maar dat we pas over een pact zullen spreken als er overeenstemming is over alle elementen. Daarover zijn we het eens. Als we bijvoorbeeld tot een consensus komen over de startende leraars, dan spreken we nog niet van een pact. We gaan voor een totaalpakket. Men kan niet koud en warm tegelijk blazen. Men kan niet kiezen voor een studie en dan kwaad zijn dat we een studie uitvoeren. We moeten een consensus vinden. We zijn in blijde verwachting van een aantal voorstellen van werkgevers en werknemers.

Ik kom dan bij de budgettaire ruimte. Zoals gezegd heb ik op 15 februari in het Vlaams Parlement de sociale partners opgeroepen om inhoudelijk te blijven overleggen. Ik heb me toen ook bereid verklaard om binnen de budgetten van de Vlaamse Regering op zoek te gaan naar middelen. Maar dit is een verhaal van de kip of het ei. U kent de budgettaire situatie en het is zeer moeilijk om een blanco cheque te vragen. Ik heb dus consensusmaatregelen nodig, en dan is het zaak om daarvoor middelen te vinden.

Die boodschap is ook gegeven aan de werkgevers- en de werknemersorganisaties. Werkgevers en werknemers zijn afzonderlijk aan tafel gekomen en ik hoop dat er zeer binnenkort ook inhoudelijk kan worden gesproken, binnen de contouren die ik net heb geschetst.

Eerlijkheidshalve moet ik wel zeggen dat ik op de plenaire vergadering met werkgevers en werknemers heb vastgesteld dat er over heel weinig maatregelen eensgezindheid is. Daarom hadden we een, vind ik zelf, evenwichtig pakket voorgesteld, maar daar zit nog wel wat spanning. Een voorbeeldje dat ik misschien al heb gegeven, is dat van het toezicht tijdens speeltijden. Is dat inherent aan de job van leraar of behoort het er niet toe? Ik merk dat sommige werkgevers en werknemers op dat punt diametraal tegenover elkaar staan. Mogelijk is de startende leraar net wel een van de punten waarover consensus kan worden gevonden, maar de violen zijn nog niet helemaal gestemd. Wij werken daaraan verder, de agenda wordt opgemaakt en ik hoop dat we snel verder gesprekken kunnen voeren.

Ik kom dan bij de zeer pertinente vragen over de stijging in de werkdruk sinds 2014. In deze context is de SERV-monitor zeer interessant. Die gaat natuurlijk niet alleen over onderwijs en toont een stijging in de werkdruk over de hele arbeidsmarkt, en zeker ook in onderwijs. Ik geef een paar cijfers mee. In 2016 behoort 63,2 procent van de werknemers tot de niet-problematische categorie. Voor onderwijs is dat 62,8 procent, een klein beetje onder het gemiddelde dus. In 2013 was het globaal nog 71 procent en zat onderwijs op 71,6 procent. In 2004 was het 69 procent met onderwijs op 72,2 procent. Onderwijs zat dus vroeger een stuk boven de middellijn en nu er een beetje onder. De situatie is dus minder niet-problematisch. Mevrouw Gennez heeft vooral naar de werkdruk gekeken, maar ik wil u vragen naar twee zaken te kijken, zowel de werkdruk als de emotionele belasting. Dat zijn twee belangrijke componenten. In 2016 is onderwijs 62,8 procent niet-problematisch, gezondheids- en welzijnszorg scoort minder goed met 61,8 procent niet-problematisch. De zakelijke dienstverlening zit op 56 procent niet-problematisch, post en telecommunicatie op 55 procent. De categorie niet-problematisch wordt globaal in de samenleving kleiner. Het is dus niet alleen een probleem van onderwijs, het geldt voor de hele samenleving.

Kijken we naar acuut problematisch, dan zien we onderwijs evolueren van 11 procent in 2013 naar 15,8 procent. De gezondheids- en welzijnszorg is

geëvolueerd naar 16,3 procent, chemie naar 16,7 procent, de voedingsindustrie naar 21 procent, een stijging met maar liefst 10 procent. Dat zijn enorme stijgingen waarvan we toch eens de precieze oorzaken moeten nagaan.

Ook in de emotionele belasting zien we een beetje dezelfde tendens met een stijging van de cijfers voor de categorie problematisch in 2016. Globaal over alle domeinen heen, zien we meer problemen van werkbaarheid.

Er is zonder twijfel een verband met de emotionele belasting, die in het onderwijs een hogere score vertoont. Onderwijs is een contactberoep: als kinderen bezorgd zijn, komen leerkrachten ook in contact met hun zorgen. Zo is dat vrij goed te verklaren.

Op het vlak van de andere risicofactoren zoals taakvariatie, autonomie, ondersteuning door de leidinggevenden en arbeidsomstandigheden, scoort de sector onderwijs dan weer duidelijk beter dan het Vlaams gemiddelde. Maar op het vlak van de emotionele belasting scoren we dus minder goed. Het Vlaamse gemiddelde is wat dat betreft 77 procent niet-problematisch, en dat is slechts 65 procent in het onderwijs. In de discussie rond de zware beroepen hebben we ervoor gepleit om de emotionele belasting ook mee op te nemen als criterium. Hier zien we dat dit voor onderwijs geen onterechte vraag is.

Mijnheer De Meyer, wat betreft uw punctuele vragen over het startersplatform, bekijk ik momenteel samen met de sociale partners of we dit thema de volgende maanden verder kunnen behandelen. Ik heb een voorstel gedaan voor een platform. Als daar een consensus rond groeit, kunnen we daarop verder werken. De werkgevers zijn zich aan het beraden waarover ze verder willen spreken. Wat mij betreft, is dit een van de maatregelen die al genomen zou kunnen worden in afwachting van de oplevering van het onderzoek naar de tijdsbesteding van de leerkrachten in het basis- en secundair onderwijs. Tot zover de stand van zaken tot vandaag.

De voorzitter: Mevrouw Gennez heeft het woord.

Caroline Gennez (sp-a): Minister, net zoals mevrouw Brusseel vind ik het spijtig dat we terug bij af zitten in de discussie over het lerarenloopbaanpact. Er is inderdaad vergelijkend referentieonderzoek, onder andere van de OESO, waaruit zou blijken dat de gemiddelde Vlaamse leerkracht 39 uur per week werkt. Mij zou het logisch lijken dat men de studie naar de werklasmeting bij het begin van de legislatuur zou hebben besteld, wanneer de voorbereidingen voor het lerarenloopbaanpact werden getroffen. We nemen nu akte van de timing. We gaan ervan uit dat die beslissing eerstdaags genomen zal worden. U kunt dat autonoom doen en dus kan het snel gaan. We kijken uit naar de oplevering binnen de elf maanden na 1 mei, namelijk op 31 maart 2018.

Ik vind het positief dat u de sociale partners mee de opdracht en de reikwijdte van de studie wilt laten bepalen. Dat is belangrijk voor het draagvlak. Ik vind het ook evident dat het dan over de globale opdracht van de leraar zal gaan en niet alleen over de noemer.

Dat u niet communiceert over het budget, lijkt me logisch, omdat we op zoek gaan naar de beste bidder, zowel wat de kwaliteit betreft als de prijs. Mijn vraag was vooral of u extra middelen hebt gereserveerd die u zou kunnen investeren in een attractievere lerarenloopbaan. Tot nu toe had ik altijd begrepen dat dat er niet was en dat u eerst concrete voorstellen afwachtte – in het verleden was dat soms anders – omdat men zich dan kan beperken tot de goede voorstellen en niet de hemel moet beloven evenmin als een panoplie van dure voorstellen.

We gaan het verdere verloop van de werklasmeting en de andere besprekingen afwachten. De verklaring die wij zien voor de stijging van de werkdruk en van de

emotionele belasting bij leerkrachten is dat we wel durven vermoeden dat de besparingen van de Vlaamse Regering in het onderwijs het werk alsmaar minder werkbaar maken. De beperking van het tijdskrediet lijkt mij ook iets wat voor veel leerkrachten een zware dobber is. Dat komt boven op de federale maatregelen met betrekking tot de preferentiële tantièmes en de diplomabonificatie zowel voor de berekening van de loopbaanduur als voor de berekening van het pensioen. Dat heeft een negatief effect, zowel op de loopbaan als op de werkingsmiddelen en dat zien we helaas weerspiegeld in de cijfers. We hopen dat er alsnog middelen gevonden worden om te investeren want de druk is, zoals u zelf erkent, zeer groot.

De voorzitter: De heer De Meyer heeft het woord.

Jos De Meyer (CD&V): Vooraf wil ik een rechtzetting doen: mijn vraag was ingediend op 14 maart.

Ik wil vier elementen vermelden. Het is belangrijk dat het sociaal overleg wordt verdergezet. De minister heeft duidelijk omschreven waarover de studie zal gaan.

Minister, ik herhaal mijn pleidooi – maar ik heb begrepen dat ik u niet hoeft te overtuigen, maar mogelijk lezen de sociale partners ook het verslag – dat het gesprek over de starters, meer werkzekerheid en meer begeleiding, op korte termijn wordt voortgezet.

Minister, veronderstel dat de studie wordt opgeleverd op 31 maart 2018 en u zou willen dat het startersplatform ingaat op 1 september 2018, nadat u een algemeen akkoord hebt over het geheel, dan moet dit hoe dan ook technisch zeer goed voorbereid zijn. Als u dat moet starten op 1 april 2018, dan vrees ik dat het niet zal lukken om dat te laten ingaan op 1 september daaropvolgend.

Ik hoop dat in de studie ook wordt nagedacht over de wijze waarop we een opdracht moeten formuleren. Moet dat nog altijd gebeuren met de formule van noemers? Zijn daar meer eigentijdse formules voor, weliswaar wetende dat het lesgeven en de contacturen essentieel zijn? Maar misschien kunnen de geesten ook rijpen op dat vlak om te zoeken naar een betere formulering die meer eigentijds en adequaat is.

Ik wil ook nog iets zeggen over de middelen. Ik begrijp u volledig wanneer u zegt dat u vooraf moeilijk kunt stellen over welke enveloppe we beschikken voor het loopbaanpact. Wanneer er trouwens wordt verwezen naar het verleden, wil ik toch herinneren dat er in het verleden op dat vlak weinig vooruitgang is geboekt.

Mocht de Vlaamse Regering of mochten sommige fracties denken dat het loopbaanpact en een meer eigentijdse invulling van de boeiende opdracht voor de leerkrachten van morgen, waarbij wij het beroep aantrekkelijk willen maken en extra maatregelen willen nemen voor starters en mensen die aan het eind van hun loopbaan zijn, geen euro zullen kosten, dan is dat mijns inziens een grote illusie. Ik heb dat ook vorig jaar en het jaar voordien al gezegd.

De voorzitter: Mevrouw Brusseeel heeft het woord.

Ann Brusseeel (Open Vld): Ik ben inderdaad bezorgd dat de gesprekken over het lerarenloopbaanpact zouden stilvallen, maar uiteraard ben ik het ermee eens dat men de werklust zou meten. Op een bevraging een poos geleden over de verschillende aspecten van het lerarenberoep hebben veel leerkrachten gereageerd. Een van de zaken betrof de werkdruk en binnen die werkdruk de zaken die men aanziet als opdrachten die behoren tot de kerntaak en opdrachten die daar niet zozeer toe behoren. Er is zeker niet alleen de noodzaak om te meten hoeveel uur per week leerkrachten werken, maar ook in welke taken zij veel tijd stoppen en welke taken zij echt relevant vinden en niet, en waarom.

Een aantal elementen moeten zeker worden opgenomen in het onderzoek. Zoals u het schetst, minister, ben ik zeer tevreden dat inderdaad verschillende zaken zullen worden gemeten, zoals de onderwijsniveaus, de leerlingenkenmerken, de klaskenmerken en de schoolkenmerken. Het is belangrijk daar rekening mee te houden.

Het is goed dat er wordt gekeken naar hoeveel SES-leerlingen in een klas zitten, dat is een belangrijke parameter, maar ook naar waar de school is gelegen. Het kan gaan over kleine gemeenten en plattelandsgemeenten versus centrumsteden en grote steden zoals Brussel, Antwerpen en Gent. Ik neem aan dat daar rekening mee kan worden gehouden.

Wordt er bijkomend in dit kader een werklasmeting gedaan van de directies? Misschien is daarover nagedacht, misschien niet, maar als we kijken naar het ziekteverzuim, het psychosociaal welzijn enzovoort, dan is dat een uitdaging die zich niet alleen voordoet bij leerkrachten maar ook bij directies.

Ik ben tevreden dat die werklasmeting er komt, maar mijn bezorgdheid is natuurlijk dat dit een tijd zal duren en dat daardoor de fundamentele discussie zal stilliggen.

Wat ik zeer goed en belangrijk vind, is dat u inderdaad aan de vakbonden de lijst zult voorleggen met vragen die zullen worden gesteld en waarover zij dan hun zeg kunnen doen. Dat is heel belangrijk om te vermijden dat men achteraf zegt dat er eigenlijk geen objectieve werklasmeting mogelijk is in onderwijs omdat het allemaal zo complex is. Dat zou wel eens een valkuil kunnen zijn. Met alle respect voor de sociale partners die belangrijke bezorgdheden hebben, moeten we ons ervoor hoeden dat ze achteraf komen zeggen dat een gemiddelde leerkracht eigenlijk niet bestaat. Daar ben ik een beetje bezorgd over.

Het is goed dat we intussen kunnen praten over andere maatregelen. Het is goed dat de werkgevers en werknemers met een lijst maatregelen zullen komen. Hopelijk hebben ze er wel een consensus over bereikt. Als ze daar geen consensus over hebben, is het goed dat ook wij blijven nadenken over maatregelen die intussen kunnen worden genomen. U hebt er al enkele genoemd, zoals de vervangingspool en de startersbegeleiding van leerkrachten. We hebben geen bijkomend onderzoek nodig om te zien dat de startende leerkracht beter dan vandaag moet worden ondersteund. De cijfers spreken voor zich. Ik hoop dan ook dat werkgevers en werknemers snel op één lijn zitten over hoe die startende leerkracht moet worden ondersteund. Ook mijn fractie is een fel pleitbezorger om die startende leerkracht beter te ondersteunen zodat die het onderwijs niet te snel verlaat.

Ik heb nog een opmerking over de discussie over de werkdruk en de link die mevrouw Gennez legde met de besparingen. Ik heb er een aantal cijfers bij genomen en ik denk, mevrouw Gennez, dat we alle cijfers moeten bekijken. Als we zien dat de psychische vermoeidheid in de sector is gestegen van 31 procent in 2007 naar 41 procent in 2016, dan denk ik niet dat u dat op deze Vlaamse Regering moet afwimpelen.

Dit is onheus. De werkdruk is gestegen door allerlei factoren. De psychische vermoeidheid kan meer te maken hebben met bepaalde technologische evoluties en de toepassing ervan, dan met het beleid van de Vlaamse Regering. Tenzij u zegt dat het aan de heren Vandenbroucke en Smet ligt. Maar dan moet u daar met hen eens over praten. Ik ga dat niet doen, ik laat die heren met rust. Ze hebben heel belangrijke dingen te doen.

Caroline Gennez (sp-a): Ze zitten hier sinds 2014 al niet meer, mevrouw Brussee.

Ann Brusseel (Open Vld): Dat is niet lang geleden, mevrouw Gennez. Als u met de vinger wijst naar deze Vlaamse Regering over de werkdruk en de consequenties inzake psychosociaal welzijn, dan moet u naar de cijfers kijken. Er zijn hier heel mooie cijfers die gaan over metingen van 2007-2016.

Caroline Gennez (sp.a): Mevrouw Brusseel, de minister erkent de cijfers. Het is heel vreemd dat u daar een andere draai aan geeft.

Ann Brusseel (Open Vld): Mevrouw Gennez, ik geef aan niets een draai. Ik vind het niet fijn dat u mij onderbreekt. Wilt u mij laten uitspreken? Dat zorgt voor concentratieproblemen. We moeten daar eerlijk in zijn.

Minister, ik vind het ook belangrijk dat, wanneer de werkgevers suggesties van de vakbonden weigeren, u zich niet onder druk mag laten zetten als ze voor extra middelen pleiten. Misschien kunnen de werkgevers en de koepels ook eens nadenken over de middelen waarmee zij kunnen schuiven om hun jonge leerkrachten beter te ondersteunen.

Koen Daniëls (N-VA): Ik wil toch enkele zaken inbrengen. Het is een goede zaak dat we de werklasmeting eerst gaan doen. Ik heb er al voor gepleit in actuele vragen en ook in de commissie. Dat is een zeer goede zaak. Als we nu toch een beetje tijd hebben om allerlei zaken uit te rekenen, ik heb in een actuele vraag op 1 oktober 2014 al gevraagd: stel dat die 22 uren er zouden komen, ook na de werklasmeting, kunnen we dan eindelijk eens weten hoeveel mensen in fulltime-equivalenten maar ook in koppen, we uit het onderwijs drukken bij een gelijkblijvend urenpakket? Dat kan ook eens worden berekend. Maar goed, we zijn blij dat die werklasmeting gebeurt.

Minister, het is zeer goed dat u de partners daarin betreft, dat u geen werklasmeting hebt waarvan achteraf wordt gezegd dat ze niet goed is gebeurd. Want dan staan we nergens. Ze had wat ons betreft wat vroeger mogen gebeuren, maar goed, we zijn nu waar we zijn.

Minister, ik verwees ook naar het rapport van Hay Management van 2001 of 2002. Ik zat toen nog op het secretariaat-generaal, dus het was 2001-2002. Ik raad u aan die studie eens te bekijken en de kritiek die daarop is gekomen, om die te kunnen ondervangen. Er zaten wel een aantal hiaten in dat rapport.

U vroeg naar suggesties van parameters om nog mee te nemen. Dan kunnen we die ineens ook meegeven. Er zijn twee zaken die je moet proberen te detecteren als verklarende variabelen, want dat heb ik niet gehoord, maar ik kan mis zijn. Dat is de koepel waartoe een school behoort, tenzij u dat automatisch bij de factor school neemt, maar daar ben ik niet zeker van. Als het gaat over bepaalde vakken, welke leerplannen worden er gebruikt? Dat is een zeer interessant gegeven. Als leerkrachten spreken over werkdruk, vanwaar komt die dan werkelijk?

Een open deur intrappen is uiteraard planlast. Wellicht zult u zeggen: als u zo voortgaat, ben ik hier een mega-onderzoek aan het doen en dat krijgen we niet gedraaid. Dus ik zal zelf maar al die feedback geven. Het onderzoek dat je hebt gedaan over Tarra-planlast en de klas, is een niet onbelangrijke vraag.

Een titel van een van de vraagstellingen die u zou kunnen meenemen, zou zijn: wie en welke middelen zijn er niet in onze school, terwijl ze wel op onze school zijn toegekomen? Dat is een niet oninteressante vraag, want het gaat over met hoeveel collega's we de school moeten runnen en hoeveel collega's en hoeveel middelen we eigenlijk van de overheid ter beschikking hebben gekregen. Dat is ook een interessante kwestie om mee te nemen.

Nog drie zaken om iets ruimer te gaan. We moeten opletten dat we in de werklust van onderwijs en leerkrachten niet alle taken op onderwijs afwentelen. Dat is een belangrijke taak, ook in het eindtermendebat. We mogen niet alles op onderwijs afwentelen, want dat is iets waar leerkrachten mee bezig zijn.

De startende leerkrachten: ja. Er zijn er een aantal die geen werk vinden, dat is ook juist. Maar ik wil toch nog eens onder de aandacht brengen dat we ook moeten zorgen dat het juiste profiel leerkracht afstudeert. Waarom zeg ik dat? Voor zeer capabele mensen die gedreven en gemotiveerd zijn en die we met bijsturing op de juiste plaats krijgen, is dat zeer goed. Maar er zijn ook mensen die starten aan de lerarenopleiding en terechtkomen in het beroepsonderwijs, voor wie het jammer genoeg niet hun ding is. Dat moeten we ook durven zeggen: dit is niet uw ding. In dat kader moeten we goed kijken naar wat een startende leerkracht nodig heeft. We mogen niet vergeten dat de hogescholen daar ook een taak in moeten hebben.

De praktijkvakken en de stages zijn een apart gegeven om mee te nemen. Wat willen we daarvan weten?

Dat zijn enkele bijkomende vragen en kwesties.

Kathleen Krekels (N-VA): Mijn vraag is al deels beantwoord. Ik wil nog vragen of alle onderwijsniveaus betrokken werden in het basisonderwijs, maar dat is in orde. Ik wil nog de vraag van mevrouw Brusseel onderstrepen om, indien mogelijk, ook de directies te betrekken in dat onderzoek. Dat zou een heel goede oefening zijn. Mogen de leerkrachten ook aanduiden welk soort leerkrachten... In het secundair onderwijs heeft een taalleerkracht een andere taakbelasting dan een wiskundeleerkracht.

Kathleen Helsen (CD&V): Ik weet niet of het mogelijk is, maar het zou interessant kunnen zijn om ook de effectiviteit in beeld te brengen. Er zijn leerkrachten die zeer hard werken, maar die daarmee niet noodzakelijk resultaten boeken in het leerproces. Naar aanleiding van het loopbaandebat was ik nog niet zo lang geleden met leerkrachten in discussie over de 22 uren. Een master gaf in de derde graad een vak van 1 uur. Hij vond het niet zo simpel om dat rond te krijgen. Hij zei: 'Ik heb keiveel werk. Als ik zie aan hoeveel leerlingen ik lesgeef. Ik kom ongeveer 25 uur in een klas. Ik heb 25 uur contact met een leerling als ik alle dagen kan benutten in een schooljaar. Dat is niet het geval. In realiteit geef ik eigenlijk 20 uur aan een leerling les. Ik heb veel leerlingen, maar die leerling zie ik 20 uur.' In die 20 uur deed die leerkracht zeven toetsen op een schooljaar, waardoor hij enorm veel voorbereidend werk had om een toets op te stellen en om die toets voor al die leerlingen te verbeteren. Ik vroeg of het noodzakelijk was, als je 20 uur lesgeeft aan leerlingen, 7 uur te wijden aan toetsen, en je gedurende de andere uren gestresseerd te voelen omdat je de leerstof niet gezien krijgt. Dat houdt verband met effectiviteit. Hoeveel toetsen moet je voorbereiden, uitvoeren en verbeteren om de voortgang van het leren van de leerlingen op te meten? In welke mate bereid je leerlingen in het laatste jaar van een derde graad goed voor op hoger onderwijs als je zeven toetsen doet op 20 uur en ze in een volgend jaar nog één keer een examen hebben van een vak? Die elementen spelen ook. Die leerkracht zei dat dat een enorme belasting was in zijn vak: zoveel leerlingen, zo weinig contacturen en zoveel toetsen. Natuurlijk weet ik niet of het mogelijk is om daar rekening mee te houden, maar het zou toch kunnen dat daar ook een element zit. Leerkrachten werken heel hard, en misschien veel harder dan nodig, om dezelfde leerresultaten te boeken.

Wij hebben het daarover nog gehad. Als het gaat over het begeleiden van leerlingen met bijzondere noden, gebeuren er heel veel inspanningen, maar wij weten niet of die inspanningen altijd leiden tot de beoogde effecten. Daar kan wel

wat winst inzitten. Het is niet gemakkelijk te meten, maar wel interessant om er rekening mee te houden als we het hebben over de taakbelasting.

De voorzitter: Minister Crevits heeft het woord.

Minister Hilde Crevits: Collega's, er zijn heel veel aanvullende vragen.

Ik ga niet ten gronde in op alle suggesties waarmee rekening kan worden gehouden in het onderzoek. We zullen bekijken wat we gaan meenemen en op welke manier we dat kunnen doen. Ik moet wel maken dat ik geen drie jaar lang onderzoek. Ik kan niet van elke leraar in Vlaanderen de taakbelasting onderzoeken. We zullen een aantal profielen moeten hebben. Ik heb goed geluisterd, maar ik zal daar nu geen commentaar op geven. Zodra het bestek gefinaliseerd en gegund is, zullen jullie het ook kunnen zien. Ik wil vooral dat men het eens is over wat we doen.

Collega's, ik moet met dit dossier niet naar de regering, want de beslissing om het te doen is al genomen. Ook met de gunning moet ik niet naar de regering. Ik gun elk jaar onderzoeken, en ik heb daar budgetten voor. Dat is dus ook geen probleem.

Ik vind de associatie met de besparingen niet helemaal correct. Mevrouw Genez, ik begrijp dat u dat zegt, dat is vanuit uw positie ook logisch. Maar wij investeren deze legislatuur 0,5 miljard euro extra in onderwijs. Wij hebben niets bespaard op leraren die worden ingezet. Natuurlijk zijn scholen vrij om hun schoolorganisatie te doen. Het is mogelijk dat, afhankelijk van de keuzes die scholen maken, het al of niet lastiger is voor leerkrachten. Dat is natuurlijk de vrijheid van onderwijs en de manier waarop men zich organiseert.

Ik ben wel tevreden dat ik over alle banken heen heb gehoord dat het goed is dat we dat onderzoek doen. Bij het sluiten van het regeerakkoord en bij de debatten die toen werden gevoerd, heb ik niemand horen zeggen dat ik eerst een taakbelastingsonderzoek moest uitvoeren. Ik begrijp dat sommigen zeggen dat het vroeger had mogen gebeuren, maar eigenlijk werden daarover toen geen discussies gevoerd. Ik noteer een akkoord bij iedereen om het te doen. Het had al kunnen klaarliggen toen ik minister werd, maar ik ga dat debat niet opnieuw voeren. In de vorige legislatuur is er ook jarenlang gediscussieerd over een loopbaanpact. Toen is die studie ook niet uitgevoerd. Een van de redenen waarom ik wat aarzelde om het te doen, is net datgene wat zich hier nu aan het ontspinnen is: 'Dat moet erbij en dat moet erbij en dat moet erbij!' Ik gruw ook van een debat waarin men zegt: 'Iemand die Frans geeft, heeft het veel lastiger dan iemand die sport geeft!' Dan krijg je intern, onder leerkrachten, grote, stigmatiserende discussies over wie het al of niet het lastigst heeft. We zullen dat goed moeten bewaken, dat we niet in zo'n richting evolueren. We zullen toch een klein beetje lijnen moeten trekken in wat wordt onderzocht. Dat is de reden waarom het mij wat heeft tegengehouden om het wel te doen. Maar enfin, de beslissing is genomen, en ik zal u op de hoogte houden van de verdere evoluties.

Mevrouw Brusseel en mevrouw Kerkels hadden nog iets gevraagd over de directeur. Er loopt op dit ogenblik een apart onderzoek naar het ziekteverzuim en de oorzaken bij directies. Dat lijkt me nuttig. Dat onderzoek gaan we laten lopen. Dat gebeurt al. Hier gaat het eigenlijk over de taakbelasting bij leraars, waarbij ook de directeurs een rol kunnen spelen, maar de directeurs zijn we op dit ogenblik al apart aan het bekijken.

Mijnheer De Meyer, het volgende is ook heel belangrijk voor u, net als voor iedereen, maar het is een antwoord op uw opmerking. Wat mij betreft, is het niet noodzakelijk, maar we moeten nu de gesprekken afwachten, om op het volledige pact te wachten vooraleer een bepaalde maatregel kan ingaan. Ik sluit dus niet

uit dat we vroeger met iets kunnen starten, maar we moeten natuurlijk wel eensgezindheid ervoor krijgen, en het zou wel nuttig zijn dat we al uitwerken wat we kunnen uitwerken. Ik hoop dus dat dat een antwoord is op de vraag die u nog extra stelde. Ik vind persoonlijk dat we iets moeten doen aan de werkzekerheid voor de starters, maar ook de schoolorganisatie kan daar een heel belangrijke rol in spelen. Ik kijk naar de heer De Ro, die nooit aarzelt om het voorbeeld te geven van hoe het in zijn stad gaat. Ik zie op nog plaatsen in Vlaanderen hoe je door de manier waarop je je aanwervingsbeleid organiseert... *(Opmerkingen van Jo De Ro)*

Voilà, u bent aandachtig aan het luisteren. U was naar beneden aan het kijken, maar plots zie ik u stralen tot hier bij mij. Het wordt nog warmer rond mij. *(Opmerkingen van Jo De Ro)*

Dat zullen we nog wel herstellen. Uw moment komt nog, maak u geen zorgen, voel u niet ongelukkig. Het was trouwens ook heel warm daar op die conferentie, als ik dat mag zeggen, maar het is hier vandaag ook warm, vind ik.

Zonder dat we als overheid ingrijpen, kunnen er dus nu ook al interessante maatregelen worden genomen, maar ik vind dit persoonlijk prioritair en iets dat we ook mooi kunnen losmaken van het andere.

De voorzitter: Mevrouw Gennez heeft het woord.

Caroline Gennez (sp·a): Minister, het laatste woord is inderdaad aan het parlement. Ik zou dus oproepen om te stoppen met de polemiek over de voorgangers, want we zijn ondertussen al ver over de helft van de legislatuur. Ik denk dat we op een constructieve manier naar de toekomst moeten kijken. Ik denk ook dat het geen zin heeft om te schermen met de 'open end'. We zijn zeer blij dat die er is, en niemand stelt dat ook in vraag, heb ik begrepen: meer leerlingen, meer middelen. Uit het jaarverslag van AgODi bleek echter dat er daadwerkelijk wel sprake was van een reële besparing op de werkmiddelen, van bijna 5 procent in het secundair onderwijs en van 2,3 procent reëel in het basisonderwijs. Laten we echter met zijn allen op een positieve manier uitkijken naar constructieve gesprekken tussen werkgevers en werknemers en naar een mooi pakket om het beroep van leraar toch aantrekkelijker te maken.

De voorzitter: De heer De Meyer heeft het woord.

Jos De Meyer (CD&V): Minister, ik ben zeer tevreden met uw aanvullende antwoord. Ik zou het als volgt willen samenvatten: het startersplatform kan het eerste speerpunt zijn van het loopbaanpact.

De voorzitter: Mevrouw Brusseel heeft het woord.

Ann Brusseel (Open Vld): Minister, mochten we nog heel veel elementen toevoegen aan de discussie, dan zou het inderdaad wel een beetje te veel kunnen worden. Men moet uiteraard gaan peilen naar de essentie, om een zo objectief mogelijk beeld te krijgen. Het feit dat er een aantal zaken moeten worden onderzocht, mag ons er echter niet van weerhouden of doen aarzelen om het onderzoek daadwerkelijk te doen, hoe moeilijk dat ook is. Bepaalde parameters zullen meteen hun onderscheid aantonen, en andere niet.

We kijken heel vaak naar het onderwijs als er in de samenleving op de ene of andere manier zaken fout lopen of niet lopen zoals we zouden willen. Daar moeten we ons dan zelf over buigen, niet alleen bij de discussie over eindtermen, maar ook in bredere zin. Dat is een trend geweest de voorbije tien, vijftien jaar. Dan hoeft het inderdaad niet te verbazen dat er een gevoel is van gestegen werkdruk in het onderwijs, met mensen in het onderwijs die heel vaak de boodschap krijgen dat ze

tal van problemen moeten kunnen bespreken en oplossen of bijdragen tot de oplossing. Dat moet ook in overweging worden genomen.

Verder denk ik niet dat er veel polemieken is. Het is gewoon zo dat, wanneer wij als leden van de meerderheid vinden dat er zaken worden gezegd die niet helemaal kloppen, we dat enigszins rechtzetten. Voilà.

De voorzitter: De vragen om uitleg zijn afgehandeld.

VRAAG OM UITLEG van Kathleen Helsen aan Hilde Crevits, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Onderwijs, over de samenwerking tussen de centra voor basiseducatie en het lager onderwijs – 1369 (2016-2017)

Voorzitter: mevrouw Caroline Gennez

De voorzitter: Mevrouw Helsen heeft het woord.

Kathleen Helsen (CD&V): Voorzitter, minister, ik stel deze vraag omdat ik de gelegenheid heb gehad om eens een volledige dag mee te draaien in een centrum voor basiseducatie: zeer boeiend.

Ik heb er kunnen vaststellen dat de medewerkers van de centra voor basiseducatie dagelijks werken aan het verhogen van de geletterdheid van laaggeletterde volwassenen. Prioritair hebben de centra hierbij aandacht voor de mensen die de meeste moeilijkheden ondervinden op het vlak van geletterdheid. Men wil daarbij niet enkel focussen op de remediëring van laaggeletterdheid bij volwassenen met cursussen, maar ook op de preventie van laaggeletterdheid bij kinderen. Dat moet toestaan om de geletterdheid in de samenleving op een duurzame manier te verhogen. Dat vereist dat men laaggeletterde ouders van schoolgaande kinderen ondersteunt in hun opvoedingstaak, maar ook in hun participatie aan het schoolgebeuren en aan de bredere samenleving. In dit kader werken de dertien Vlaamse centra voor basiseducatie al jaren samen met – vooral – kleuter- en lagere scholen in hun regio. Bij deze samenwerking focust men zowel op de ondersteuning van anderstaligen als van Nederlandstalige laaggeletterde ouders. Men neemt daarbij verschillende uitdagingen op het vlak van geletterdheid – zoals opvoeding, taal, digitale competenties en maatschappelijke zelfredzaamheid – in het vizier.

Wat de financiering betreft, zien we dat de mogelijkheid om een samenwerking met een school uit te bouwen vaak afhankelijk is van projecten zoals het 'Kaaiproject' in Antwerpen of 'Brugfiguren' in Gent, en van externe middelen, zoals de VGC-middelen voor Brussel of het Stedenfonds voor Antwerpen. Als die middelen niet beschikbaar zijn, kan de huidige financiering voor de centra voor basiseducatie een barrière zijn voor samenwerkingen – bijvoorbeeld omdat er niet voldoende cursisten zijn om de 'deler' voor een module te halen. In de niet-stedelijke gebieden speelt dit nog sterker.

Voorts starten de centra samenwerkingen op met scholen die een zekere nood ervaren – bijvoorbeeld na een grote instroom van anderstalige kinderen –, terwijl niet alle scholen de noodzaak voelen om te werken aan de geletterdheid van ouders in functie van het ontwikkelingsproces van de leerling. Zulke samenwerking vergt de actieve inbreng van de school, wat niet altijd gemakkelijk is. Soms moeten scholen heel sterk worden overtuigd, en dat lukt ook niet altijd.

Ik wil u daarover enkele vragen voorleggen. Acht u het mogelijk om in een flexibeler financiering te voorzien voor de samenwerking tussen het leerplichtonderwijs en de centra voor basiseducatie, zodat zij een grotere vrijheid hebben om samenwerkingen met het basisonderwijs aan te gaan? We stellen toch vast

dat de resultaten van die samenwerking positief uitvallen. Hoe kunt of wilt u de basisscholen aanmoedigen om zich actiever mee in te zetten voor de geletterdheid van ouders, en niet alleen voor de geletterdheid van de leerlingen? Dat laatste moet het leerproces van de kinderen ten goede komen.

De voorzitter: Minister Crevits heeft het woord.

Minister Hilde Crevits: Voorzitter, collega's, in de eerste plaats wil ik erop wijzen dat ook in het huidige financieringssysteem van de centra voor basiseducatie (CBE) mogelijkheden zitten om samenwerkingen te ondersteunen. Zo kunnen de CBE's nu al onderwijs op maat van een specifieke doelgroep organiseren. Modules van maatwerk zijn niet vervat in een goedgekeurd opleidingsprofiel, maar bevatten een combinatie van doelen uit goedgekeurde opleidingsprofielen van de basiseducatie. Dit staat de CBE's toe om op vraag van derden een opleidingsaanbod op maat van hun cliënten in te richten. Dat maatwerk moet zich richten op ten minste zes cursisten. Een centrum voor basiseducatie dat maatwerk wil organiseren, moet ten laatste een maand voor de aanvang van het maatwerk elektronisch een aanvraag indienen bij de administratie. Het maatwerk wordt ten laatste tien werkdagen na de ontvangst van de aanvraag goed- of afgekeurd. Ik beschik over cijfers. Ik zal ze aan het commissiesecretariaat overmaken.

Voor de leergebieden wiskunde, Nederlands en alfabetisering Nederlands tweede taal van de basiseducatie bestaat ook de mogelijkheid om open modules te organiseren. De open modules staan toe om op maat van de cursisten een relevante clustering van basiscompetenties of eindtermen uit het betreffende leergebied te selecteren. Cursisten die voor deze open modules slagen, ontvangen een deelcertificaat met een supplement waarop is vermeld welke competenties zij hebben verworven. De CBE's organiseren open modules wiskunde en NT1, vaak ter ondersteuning van trajecten naar werk die samen met VDAB worden georganiseerd. Voor de open modules gelden dezelfde delers als voor de gewone modules van de betreffende leergebieden: deler 6 voor wiskunde en Nederlands en deler 10 voor het leergebied alfabetisering Nederlands tweede taal. De centra zijn evenwel niet verplicht om groepen van die grootte te vormen.

Op dit ogenblik werken we aan een nieuw financieringssysteem voor het volwassenenonderwijs, op basis van de principes in onze conceptnota van 25 maart 2016. We willen prioritair inzetten op opleidingstrajecten waarmee men een kwalificatie kan verwerven, en ook op de meest kwetsbare doelgroepen waarvoor onderwijs het grootste verschil kan maken.

Ook in dat nieuwe financieringssysteem willen we echt stimuleren dat centra zich maximaal kunnen richten op het aanbod voor de meest kwetsbare doelgroepen en op duurzame kwalificaties. Die open modules zullen zeker blijven bestaan.

In het kader van het nieuwe Plan Geletterdheid dat we momenteel opmaken, wordt de ondersteuning van ouders met geletterdheidsuitdagingen in relatie tot hun kinderen in het lager onderwijs of secundair onderwijs, een zeer belangrijke focus.

Ik wil heel concreet inzetten op de verdere uitwerking van trajecten voor ouders met kinderen in het basis- en het secundair onderwijs, zoals School en ouder, Ouder en school. Er zijn vandaag al meerdere lagere scholen die samenwerken met een centrum voor basiseducatie. Tussen 2012 en 2016 waren er zo ongeveer 85 scholen, waarvan de meerderheid scholen basisonderwijs zijn. Voor mij is het echt van belang dat we die good practices overal binnen kunnen krijgen.

Ook de ouderkoepels zullen hieraan bijdragen. Zij hebben in 2016 besloten om geletterdheid op te nemen als thema in hun driejaarlijkse beheersovereenkomst

die wij met hen opstellen. Voor 2017 hebben zij zelfs een oproep gedaan naar scholen en hun ouderwerkingen om samen te werken met de centra voor basiseducatie. We hebben in deze commissie discussie gevoerd naar aanleiding van het interview dat ik enkele weken geleden heb gegeven aan een krant, waarin ik heb opgeroepen tot grote ouderbetrokkenheid. De dag nadien ben ik naar een school geweest in Anderlecht. Daar hebben we een zeer actieve werking gezien van het centrum voor basiseducatie, dat in de school lessen Nederlands komt geven aan de ouders, op een wijze die aansluit bij de kleutertjes die daar schoollopen. Het is een schitterende werking. Maar ook deze school zegt: 'We bereiken niet iedereen.' Het is nuttig voor iedereen, dus is het van belang dat dat wordt verbreed. Maar ook de ouderverenigingen engageren zich daarvoor. Samenwerkingen zullen worden mogelijk gemaakt via dat maatwerk. We zetten daar nog veel meer op in.

Ook KlasCement zal in de nabije toekomst het luik volwassenenonderwijs meer uitbouwen, met een focus op geletterdheid en NT2. Mevrouw Helsen, op die manier willen we niet alleen de expertisedeling, maar ook materiaaluitwisseling over geletterdheid stimuleren binnen het volwassenenonderwijs, maar ook over de onderwijsniveaus heen, dus ook naar leerkrachten uit het basisonderwijs en uit het secundair onderwijs.

Scholen kunnen trouwens het thema geletterdheid bespreekbaar maken bij de ouders via de engagementsverklaring die verplicht moet worden opgenomen in het schoolreglement.

De voorzitter: Mevrouw Helsen heeft het woord.

Kathleen Helsen (CD&V): Minister, ik dank u voor de informatie. Het klopt dat er vandaag mogelijkheden zijn. Maar het lijkt mij interessant om in het kader van de nieuwe financiering ten gronde te bekijken waar er knelpunten zijn. De centra geven namelijk aan dat het niet vanzelfsprekend is om dit specifieke aanbod, het voorbeeld dat u zelf geeft, waar basiseducatie aanwezig is in de basisschool, om te werken rond geletterdheid en om in te spelen op die dingen die belangrijk zijn voor ouders en kinderen, te realiseren zonder bijkomende middelen. Bovendien is er vaak een grote spreiding van ouders verbonden aan bepaalde basisscholen, zelfs in een stedelijke context, waarmee zij die deler niet halen. Het klopt dat zij niet verplicht zijn om die deler, om die aantallen te halen. Maar dan kost het natuurlijk extra's ten koste van andere initiatieven die zij nemen. Net omdat ze zo waardevol zijn, vind ik het toch wel de moeite om concreet mee te bekijken in het nieuwe financieringsmodel hoe we zo maximaal mogelijk tegemoet kunnen komen aan de noden die er zijn en de kansen kunnen geven aan basiseducatie om die trajecten zo maximaal mogelijk verder te organiseren in de toekomst.

Het is uiteraard positief dat de ouderkoepels daar mee hun schouders onder zetten. Minister, kunt u mee opvolgen in welke mate de ouderwerking mee de inclusie realiseert binnen de scholen? Wat ik vandaag zie, is dat er ouderwerkingen zijn in scholen die werk maken van geletterdheid, maar dat er een aparte ouderwerking is van niet-Nederlandstalige ouders, naast een ouderwerking van Nederlandstalige ouders. Het is dus interessant om te bekijken hoe we kunnen evolueren naar een inclusieve werking waar er diversiteit aanwezig is in de leerlingenpopulatie en die ouderwerking wordt uitgebouwd op twee verschillende niveaus naast elkaar. We staan voor de interessante uitdaging om daar een integratie te bewerkstelligen en om de ouderkoepels te vragen om dat mee te begeleiden.

Daarbovenop heb ik zelf vastgesteld dat het engagement van ouderkoepels alleen onvoldoende is. Ook het volledige leerkrachtenteam op een school moet zich achter het initiatief scharen om tot goede effecten te kunnen komen. Ik stel

vast dat er op dat vlak nog sensibilisering nodig is om datgene te doen dat eigenlijk al langer nodig is in Vlaanderen.

De voorzitter: De heer De Ro heeft het woord.

Jo De Ro (Open Vld): Ik sluit kort aan bij de vraag. Dat zal u niet verbazen, minister.

U hebt met veel genoeg kunnen vaststellen wat het resultaat en het enthousiasme van dit soort cursussen is tijdens een recent bezoek dat u bracht aan mijn stad. Ik denk dat we via deze formule een 'en-en-en' kunnen bereiken. Het doel is mensen Nederlands te laten leren. Tegelijkertijd wordt het doel bereikt van mensen over een drempel te halen waar ze vroeger vaak niet over geraakten. Ten derde betekent het voor veel mensen dat ze uit een sociaal isolement geraken.

We kunnen er dus veel aan doen binnen Onderwijs, maar ik kijk ook naar de collega-minister die NT2 aanstuurt vanuit Inburgering, vanuit onthaalcentra en vanuit de Huizen van het Nederlands. Ik denk dat de plaats van lesgeven, zowel van NT2 als van maatschappelijke oriëntatie, veel meer zou moeten vertrekken vanuit de werkelijke leefwereld van nieuwkomers en anderstalige oudkomers. Waar kunnen die eerste lessen beter worden gegeven dan op de school van de kinderen?

Wel pleit ik voor een voortgezet traject nadien dat niet meer per se in de school hoeft te worden aangeboden. Dat echter het begin van het traject in het leerplichtonderwijs van hun kinderen kan zitten, is voor leerlingen en ouders van groot belang.

De voorzitter: De heer Cordy heeft het woord.

Paul Cordy (N-VA): Het ondersteunen of bevorderen van de geletterdheid van laaggeletterde ouders, of het nu om nieuwkomers gaat of niet, kan ook de kinderen enorm in hun schoolloopbaan ondersteunen. Als de school ter plekke met de ouders kan samenwerken, zodat zij ook met de school zelf vertrouwd geraken, dan is dat een heel goede zaak.

Uit de evaluatie van het vorig strategisch plan geletterdheid bleek dat er nog wel wat kon verbeteren aan de samenwerking tussen de verschillende partners die erbij betrokken zijn. Laaggeletterden komen niet alleen in aanraking met de school, maar ook met heel wat andere instanties. Wordt daar in het nieuwe plan dat in opmaak is, aan geredigeerd? Kunnen we informatie krijgen over hoever de ontwikkeling van het plan staat?

De voorzitter: Minister Crevits heeft het woord.

Minister Hilde Crevits: Dank voor de aanvullende opmerkingen. Mijnheer De Ro, ik heb daarnet gezegd dat ik onlangs in een school in Anderlecht was, maar de talrijke kijkers van deze commissie hebben me gemeld dat ik in Vilvoorde was en niet in Anderlecht.

Ik ben het eens met wat er is gezegd over basiseducatie. Ik denk daarbij ook aan mensen in armoede. Veel mensen zetten zelf niet de stap naar een school, maar als ze via de school van de kinderen les kunnen volgen, dan stimuleert dat hun betrokkenheid én kunnen ze leergoesting krijgen. Zitten ze er eenmaal in, dan gaan ze makkelijker naar een centrum om bijkomende lessen te volgen. Ik ben daar dus een grote fan van en daarom ook nemen we het op, mijnheer Cordy, in het plan geletterdheid. Ik heb de precieze timing daarvan niet, maar het dossier zit hoe dan ook bij mij en het is voor mij heel relevant. Sommigen verwijten me te weinig visie bij de hervorming van het volwassenenonderwijs, maar een van de speerpunten daarvan is focus op uw kerntaken, en een van die kerntaken is net het versterken

van de meest kwetsbare mensen. Voor een deel kan dat ook door uit de muren van de eigen centra te breken. Zodra het plan klaar is, zullen we het hier uitgebreid bespreken, en dat zal niet meer zo lang duren.

De voorzitter: De vraag om uitleg is afgehandeld.

VRAAG OM UITLEG van Bart Caron aan Hilde Crevits, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Onderwijs, over participatie aan het deeltijds kunstonderwijs – 1385 (2016-2017)

Voorzitter: mevrouw Caroline Gennez

De voorzitter: De heer Caron heeft het woord.

Bart Caron (Groen): Met enige schroom kom ik in deze commissie, minister, waarvan ik de geplogenheden niet zo goed ken. Mijn vraag gaat over de participatie aan het deeltijds kunstonderwijs en de eventuele relatie daarvan met het inschrijvingsgeld.

Uit recente gesprekken bleek hoe belangrijk cultuureducatie is. De toegankelijkheid van het deeltijds kunstonderwijs, dko, is voor mij van heel groot belang. Zoals u weet, baarde de verhoging van de inschrijvingsgelden van vorig academiejaar mij flink wat zorgen. Voor volwassenen ging het inschrijvingstarief toen met 50 procent de hoogte in, van 200 naar 300 euro. In het verleden is er nog eens een sprong geweest, en het is de moeite waard daarvan de effecten te bekijken.

Via een schriftelijke vraag heb ik cijfers opgevraagd om te kijken of de aanpassing van het inschrijvingsgeld een effect heeft op het aantal leerlingen. Op het eerste gezicht lijkt dat vrij beperkt te zijn, maar toch valt niet te ontkennen dat er gevolgen zijn. Vooral voor volwassen leerlingen is er een belangrijk effect, met een daling van 3,5 procent voor de volwassenen die in de tarieven 1 en 2 zitten. De daling is het grootst bij volwassenen in tarief 1. Jongvolwassen leerlingen zijn in een andere categorie terechtgekomen, namelijk tarief 2. Daardoor lijkt het om een daling met maar 3,5 procent te gaan. Halen we de jongvolwassenen eruit, dan komen we op een daling van 7 procent uit en voor dans zelfs van 15 procent. Er zijn 1600 volwassen leerlingen minder dan het jaar voordien. Dat is niet niets. We zien ook een opmerkelijke daling van het aantal leerlingen dat onder het nultarief valt. Dat kan ik zelf ook niet verklaren of duiden.

Ik heb een tweede schriftelijke vraag gesteld, omdat we op zoek waren naar de effecten van de inschrijvingsgelden. De tarieven die op de website van het departement Onderwijs staan, blijken echter niet altijd overeen te komen met de tarieven die lokaal effectief worden gehanteerd. Zoals u weet, gaat het in het dko meestal om gemeentelijke, stedelijke initiatieven. U kon niet antwoorden op mijn vraag, minister, omdat de gemeenten blijkbaar bijkomende kosten, voor administratie of materiaal, mogen aanrekenen, buiten de prijzen die door de Vlaamse overheid worden vastgelegd.

Omdat u er blijkbaar geen zicht op hebt, ben ik dan zelf maar eens aan het googelen geslagen en zocht ik lukraak naar de gehanteerde tarieven van academies van overal te lande. Het beeld is opmerkelijk en diffuus. Waar de normale inschrijvingsprijs voor volwassenen 300 euro is, zijn er steden die tot 490 euro vragen, maar er zijn er ook die 300 of 301 euro vragen. Sommige academies vragen dus geen surplus, anderen vragen tot 190 euro extra. Dat geldt ook voor jongeren en voor kinderen, waardoor het toepasselijke tarief bijna verdubbelt. Het is dus moeilijk om de relatie te leggen. We zouden per schoolonderzoek moeten bekijken wat het effect is. Ik weet niet of deze diversiteit in Vlaanderen wel zo interessant is. Sommige stedelijke academies vragen een hoger inschrijvingsgeld voor niet-inwoners, wat

bizar is, want academies bedienen ook een publiek uit omliggende gemeenten waar geen academie is. Bovendien wordt 99 procent van dat dko door Vlaanderen gesubsidieerd, vermits minstens alle docenten door Vlaanderen worden betaald.

Minister, hoe reageert u op de daling van het aantal volwassenen in het dko na de tariefverhogingen? Ziet u hierin een oorzakelijk verband of vermoedt u andere oorzaken? Hoe wilt u vermijden dat de daling zich doorzet?

Hoe verklaart u de spectaculaire daling van het aantal leerlingen dat onder het nultarief valt?

Was u zich bewust van de grote verschillen in de reële kostprijs van het dko door de aanvullende inschrijvingsgelden die sommige steden en gemeenten vragen? Hoe reageert u erop?

Wordt de penetratiegraad van de diverse academies gemonitord? Zo niet, bent u dat van plan en legt u hierbij dan een link naar het inschrijvingsgeld?

Hebt u voor uzelf streefcijfers met betrekking tot het aantal Vlamingen dat u wilt bereiken met het dko?

De voorzitter: Minister Crevits heeft het woord.

Minister Hilde Crevits: Uit de cijfers die ik u via de schriftelijke weg bezorgde, blijkt inderdaad dat het aantal volwassenen in het deeltijds kunstonderwijs met 3,3 procent of 1544 leerlingen daalde gedurende het eerste schooljaar na de verhoging van de inschrijvingsgelden. In 2014-2015 waren er 45.730 volwassenen ingeschreven in het dko, in 2015-2016 waren dat er 44.186. Er was dus wellicht bij de invoering een beperkt oorzakelijk verband tussen de verhoging van de tarieven en de daling van het aantal volwassenen.

Mijnheer Caron, nu heb ik een primeur voor u: uit de leerlingencijfers van het huidige schooljaar 2016-2017 blijkt echter dat de dalende trend zich niet doorzet. Zowel in de podiumkunsten als in de beeldende kunst stijgt het aantal volwassenen met 1,2 procent tegenover het vorige schooljaar weer naar 44.731. Dit patroon van een daling en vervolgens onmiddellijk herstel deed zich ook in het verleden voor bij prijsstijgingen.

Daarnaast wil ik nogmaals meegeven dat het een bewuste keuze was om enkel voor de volwassenen een tariefverhoging door te voeren en niet voor de minderjarigen. Ook is het zo dat we een nieuwe categorie creëerden: die van de jongvolwassenen, namelijk de 18- tot 24-jarigen. Zij betalen allemaal het verminderd volwassenentarief van 125 euro. De veralgemening van dit verminderd tarief is een belangrijke administratieve vereenvoudiging.

Ondanks de tariefverhoging op 1 september 2015 steeg het totaal aantal leerlingen in het dko. Ook dit schooljaar groeit het dko. Desalniettemin zal ik de cijfers uiteraard verder blijven opvolgen, al acht ik maatregelen voorlopig niet noodzakelijk. Daarenboven moeten we ook rekening houden met andere oorzaken van fluctuaties in de inschrijvingsaantallen. Als België het in mei goed doet op het Eurovisiesongfestival, valt bijvoorbeeld te verwachten dat ook de inschrijvingen voor muziek zullen stijgen. Dat zien we ook gebeuren in de sport.

Mijnheer Caron, wat het nultarief betreft wil ik een misvatting en een fout rechtzetten. Uw interpretatie is juist, maar ze is gebaseerd op een fout van mijn administratie. De dko-regelgeving heeft vandaag geen nultarief. Betalers van het nultarief zijn ofwel de vrije leerlingen, dat zijn de leerlingen die twee muziekinstrumenten tegelijk volgen, ofwel leerlingen die ingeschreven zijn in twee academies omdat hun opleiding gesplitst is.

Ze volgen bepaalde vakken in een academie en bepaalde in een andere. Ze betalen het inschrijvingsgeld voor hun opleiding in een academie en worden in de andere academie vrijgesteld van betaling. Er zit echter ook een softwarefout in het systeem. U kon dat niet weten, en ook ik wist dat niet tot u die vraag stelde.

De daling van het aantal leerlingen die in de categorie nultarief werden ondergebracht, is het gevolg van een softwarefout in het systeem dat het Agentschap voor Onderwijsdiensten gebruikt. Hierdoor werden een aantal leerlingen ten onrechte in de categorie nultarief ondergebracht. Ik zal de correcte cijfers ook aan het commissiesecretariaat overmaken.

Het gaat hier om een categorie leerlingen die ook thuishoort onder een van de vier andere inschrijvingscategorieën. Uiteraard mogen we geen leerlingen dubbel tellen bij het communiceren over de leerlingenaantallen. De totale cijfers zijn dus juist, maar de nulcategorie is geen relevante categorie om het succes van het dko te meten.

Mijnheer Caron, het klopt dat de reële kostprijs voor een leerling bij zijn inschrijving kan verschillen van academie tot academie. Ik ben me daarvan bewust. De Onderwijskoepel van Steden en Gemeenten (OVSG), die de inrichtende macht is van 91 procent van de academies, heeft geen systematische gegevens maar heeft me wel meegedeeld dat ze hierover een bevraging hebben gehouden waaruit bleek dat 48 procent van de academies een surplus vraagt. Voor jongeren vraagt men gemiddeld 7 euro extra; voor volwassenen 20 euro extra.

De redenen van de inrichtende machten om een surplus te vragen boven op het tarief dat men aan de Vlaamse overheid moet doorstorten, zijn van verschillende aard, bijvoorbeeld de huur van instrumenten of ander specifiek materiaal.

Sommige academies, schoolbesturen en gemeenten nemen ook initiatieven om bepaalde doelgroepen minder te laten betalen dan wat de regelgeving oplegt. Ik denk dan aan het Conservatorium aan Zee in Oostende, waar leerlingen die hier recht op hebben, een lager inschrijvingstarief betalen dan door de Vlaamse overheid is vastgelegd. Er zijn dus gemeenten die een surplus vragen, maar er zijn er ook die nog meer correcties doorvoeren dan de tarieven die wij hebben bepaald.

Zoals u weet, werk ik aan een hervorming van het deeltijds kunstonderwijs. Ik hoop echt om zo snel mogelijk met mijn ontwerp van decreet naar de Inspectie van Financiën te kunnen gaan. Ook de regelgeving in verband met het inschrijvingsgeld zou moeten worden geactualiseerd. Mevrouw Schryvers heeft al gesuggereerd om te voorzien in een koppeling met de verhoogde verzekeringstegemoetkoming. De bewijslast voor de personen die hier recht op hebben, is miniem. Dat kan via een code die op het klevertje van het ziekenfonds terug te vinden is en omvat de categorieën die vandaag recht hebben op het verminderd inschrijvingsgeld. Dat zou betekenen dat men een automatisering kan doen van de tarieven die moeten worden betaald. Via een aantal kleine maatregelen kunnen we dus een grote groep omvatten, wat bovendien ook een aantal praktische zaken kan oplossen.

De bedoeling is dat we op die manier iedereen een maximale kans kunnen geven om aan het dko te participeren zonder hiervoor nodeloos veel bewijsstukken aan te hoeven leveren om aan te tonen dat men recht heeft op het verminderd inschrijvingsgeld.

Mijn natte droom inzake de penetratiegraad is om zo veel mogelijk mensen te laten participeren aan ons dko, maar het inschrijvingsgeld is zeker niet de enige bepalende factor van de penetratiegraad van een academie maar ook bijvoorbeeld de bereikbaarheid van de academie, het studieaanbod enzovoort.

Het analyseren van de penetratiegraad van de academies vind ik vooral een nuttige oefening voor de academies zelf. Wie bereiken we? Uit welke gemeenten komen onze leerlingen? Is het inschrijvingsgeld een bepalende factor? Op die manier kan een academie ook gericht haar programmatie- en schoolorganisatiebeleid voeren.

Ik ben er ook van overtuigd dat academies vandaag al die oefening maken. Wat ik wel opportuun vind om op Vlaams niveau te doen, is het monitoren van de impact van nieuwe beleidsbeslissingen en regelgeving. We gaan dat zeker doen wat onze hervorming betreft.

Het rapport 'Amateurkunsten in beeld gebracht' van onderzoekers van de UGent en de VUB uit 2009 stelt dat 37 procent van de bevolking een artistieke hobby in de vrije tijd beoefent, waarvan 27 procent op regelmatige basis. Een kwart van de amateurkunstenaars heeft ooit dko gevolgd, 20 procent ervan volgde een opleiding of cursus buiten het dko.

Die deelname is uiteraard een vrijwillige keuze. Het is dus niet het doel om elke Vlaming een dko-opleiding te laten volgen. Het is ook geen leerplichtonderwijs, maar ik zou het wel fijn vinden dat het dko een aspect kan zijn bij de vorming van een persoon. Ik was ook zeer sterk vragende partij om dko bij onderwijs te houden. Ik wil bijzonder graag de muren slopen tussen dko en de scholen. Dat maakt ook deel uit van de hervorming waaraan we werken.

De participatie, zeker bij bepaalde doelgroepen, kan zeker hoger dan vandaag. We stellen vast dat er ook culturele drempels zijn in de ruime zin van het woord, mobiliteitsdrempels enzovoort die ervoor kunnen zorgen dat kinderen, jongeren en volwassenen de weg naar een opleiding in het dko niet vinden. Om die weg te werken, is meer nodig dan maatregelen in verband met het inschrijvingsgeld. Drempelwegwerkende maatregelen zijn bijvoorbeeld de verlaging van de instapleeftijd voor muziek en woordkunst naar 6 jaar, en de samenwerking met het leerplichtonderwijs. In mijn eigen stad werkt men gedurende een week heel intens samen. Dat kan kinderen over de drempel helpen en ouders stimuleren om hun kind toch dko te laten volgen. Een andere maatregel is een nieuwe programmatieregelgeving die lokale schoolbesturen meer autonomie geeft om leslocaties en aanbod op te richten daar waar de nood volgens hen het hoogst is. Mijnheer Caron, daarover zullen we ongetwijfeld van gedachten wisselen als het ontwerp van decreet hier zal worden besproken in dit parlement. Ik sta erop dat dit met de huidige samenstelling van het parlement zal zijn.

Ik hoop echt dat mijn ontwerp van decreet volgende week naar de Inspectie van Financiën kan gaan en kan worden besproken binnen de Vlaamse Regering.

De voorzitter: De heer Caron heeft het woord.

Bart Caron (Groen): Minister, ik ben me er natuurlijk ook van bewust dat de financiële drempel voor cultuurparticipatie en andere vormen van vrije participatie niet de enige en niet de dominante factor is. Er zijn veel meer culturele dan financiële factoren die een rol spelen. Er zijn toch een aantal drempels die maken dat mensen er niet over geraken. Dat moeten we onderzoeken om op die manier een beetje inzicht te krijgen in het aantal participanten vandaag in het dko.

In the long run is er een gestage en permanente stijging geweest gedurende een kwarteeuw, zo eenvoudig is dat. Het is een democratiserend cultuurinstrument en een onderwijsinstrument tegelijkertijd. Ik hoop uit het diepste van mijn hart dat we dat in de toekomst ook kunnen blijven doen. Minister, ik hoor uit uw antwoord dat u dat ook wilt. Ik hoop dat we in de toekomst met uw nieuw decreet en met andere instrumenten de groepen die achterblijven in dat verhaal, erbij kunnen trekken. Dat is waar we moeten van dromen.

Het klinkt een beetje oneerbiedig, maar ik zeg het toch: het is zo'n typische vorm van blank middenklassenpubliek. Wij allemaal, wij zijn het modelpubliek voor het dko en wij stimuleren onze kinderen om muzische vorming te volgen en eraan te participeren. Maar op vele niveaus ontbreekt dat.

Naast participatie hoop ik ook dat de inhoud voldoende kan transformeren. Niet dat die nu slecht is, maar ik hoop dat er ook vormen van kunstonderricht bij kunnen komen die kortlopende zijn en op andere disciplines geënt zijn. Want ook dat is een typisch westers cultureel verhaal. Vandaag is Vlaanderen niet alleen meer de westerse canon, maar veel meer dan dat.

Minister, ik wil u nog een tip geven inzake verminderde tarieven en werkwijzen. Er is het systeem van de cultuurpas, dat u ongetwijfeld kent. Daarvoor worden criteria gebruikt voor kortingtarieven voor personen in de armoede. Misschien is het interessant om het systeem dat u voor ogen hebt en dat systeem naast elkaar te leggen. Het zou goed zijn dat we ook geen drie administratieve kanalen gebruiken. Ik zeg niet dat het werkt, maar het is het onderzoeken waard of we een en ander niet op elkaar kunnen afstemmen.

Dko's zijn een onwaarschijnlijk laagdrempelig en democratisch instrument, zeker voor mensen als wij, om de muzische kennis te vergroten en ook om de goesting in kunst en cultuur aan te wakkeren. Het is een belangrijk instrument van cultuurparticipatie, waar we in Vlaanderen niet uniek, maar toch een van de betere voorbeelden zijn in de wereld. Ik hoop dat we dat krachtig instrument ook kunnen inzetten voor die andere doelgroepen, voor veel meer mensen dan vandaag.

Natuurlijk moet niet iedereen naar de academie, absoluut niet. Er zijn mensen die beter kunnen sporten of met wetenschap bezig zijn, maar het ideaalbeeld moet zijn dat we iedereen zijn goesting kunnen aanwakkeren, en dat wie verder wil gaan, ook kan participeren.

De voorzitter: Mevrouw Brusseel heeft het woord.

Ann Brusseel (Open Vld): De verschillen tussen de academies zijn ook een gevolg van hun eigenheid, van de lokale context, van keuzes die men maakt op het lokale niveau. Dat verklaart voor een deel de tariefverschillen, en dat er al goede initiatieven zijn. Minister, u vernoemde Oostende als goede voorbeeld. Ik denk inderdaad dat daar een sociaal engagement wordt genomen dat heel belangrijk is. De stad Oostende regelt bijvoorbeeld een vervoerdienst om kinderen die in verafgelegen wijken wonen van de teken- of muziekacademie, daarheen te krijgen. Dat is een zeer mooi initiatief. In de stad Mechelen wordt gewerkt met een talentenpas die korting geeft. Er zijn ook best practices op het vlak van materiaalverhuur. Dat is gebleken uit een bevraging die ik enkele maanden geleden deed.

Het is goed dat het departement de verspreiding van deze best practices in het kader van het nakend Niveaudecreet nog eens bekijkt, zodat er nog meer kan gebeuren. Mijnheer Caron, u maakt de terechte bemerking dat iedereen in de samenleving baat kan hebben bij die cultuureducatie en die muzische vorming en opvoeding. Daar zie je nog veel te vaak een bepaald publiek. Het is niet alleen sport die jongeren en kinderen een beetje uit hun milieu of uit kansarmoede kan halen, cultuurbeleving kan dat zeer zeker ook doen.

In Brussel is er een zekere concurrentie tussen de Nederlandstalige en de Franstalige instellingen. Momenteel is er de Brusselbonus. Veel Brusselaars vragen zich af of dat behouden zal kunnen blijven. Die instellingen moeten er een beetje meer voor strijden. Franstalige academies zijn in sommige gevallen gratis en hebben een wijdverspreid aanbod. Dat is een bekommernis van ons in Brussel die ik even wilde meegeven.

De voorzitter: De heer De Meyer heeft het woord.

Jos De Meyer (CD&V): Het is waardevol dat steden en gemeenten initiatieven nemen op het vlak van dko. Daarvoor mogen we onze waardering uitdrukken. Ter inspiratie wil ik er ook even op wijzen dat sommige steden – ik denk onder andere aan mijn eigen stad, dat hebben we met onze partij zwaar gestimuleerd toen we participeerden aan het beleid – initiatieven nemen voor vrijetijds-participatie in het algemeen. Destijds hebben we in onze stad de kansenas ingevoerd, die als gevolg had dat het inschrijvingsgeld voor jongeren die zich inschreven voor academies, daalde tot 41 of zelfs tot 12 euro. Voor volwassenen kon dit dalen tot 126 of in sommige omstandigheden zelfs tot 60 euro.

Ik wil er ook op wijzen dat centrumsteden en zeker grootsteden toch heel wat extra middelen krijgen in vergelijking met andere gemeenten waarmee ze zelf een sociaal en cultureel beleid kunnen uitstippelen en bijkomende initiatieven kunnen nemen, bijvoorbeeld op het vlak van lagere tarieven voor culturele en sportieve activiteiten.

Als je alles van vrijetijdsparticipatie vergelijkt, dan is het inschrijvingsgeld voor dko – zeker waar er een lager tarief is – gelukkig bijzonder laag.

De voorzitter: De heer Cordy heeft het woord.

Paul Cordy (N-VA): Het dko ligt me na aan het hart. Ik ben trouwens vorig jaar zelf in de hogere graad afgestudeerd met hobo.

Ik wil ter illustratie en ter inspiratie naar een project verwijzen dat we in Antwerpen willen opstarten op het Kiel. Dat ligt in het verlengde van een van de plannen van schepen Marinower. We willen de Filharmonie aanspreken om repetities in de scholen te houden als incentive om ook kinderen kennis te laten maken met het dko. De Filharmonie is daartoe bereid en heeft een publiekswerking die daarop inspeelt. Er zijn heel wat grotere cultuurhuizen waar op dat vlak nog ruimte voor verbetering is. Het zou mooi zijn als we een synergie tussen het leerplicht-onderwijs, de grote cultuurhuizen en het dko zouden kunnen maken zodat men elkaar kan stimuleren om aan kunstparticipatie te doen, zowel actief als passief.

De voorzitter: De heer De Ro heeft het woord.

Jo De Ro (Open Vld): Minister, onlangs waren bij OVSG enkele van uw ambtenaren op bezoek over gegevensuitwisseling. Op dat vlak was er heel veel vraag van inrichtende machten van dko om de cijfers van SES-kenmerken leerplichtonderwijs en de ingeschreven kinderen in dko via rijksregisternummers te vergelijken. Dan zult u onmiddellijk zien waar de inspanningen resultaten opleveren. Het klopt dat er in de praktijk heel mooie voorbeelden zijn van steden die ongelooflijk veel investeren in dko en jongeren bereiken die het niet altijd gemakkelijk hebben. De Antwerp Children's Zone waar de heer Cordy naar verwees, gaat nog verder. Op het Kiel zal men het dko na de uren in alle deelnemende scholen laten opereren.

Dat zijn mooie voorbeelden, maar die cijfers zijn niet onbelangrijk.

Mijnheer Caron, in mijn eigen stad waar de vrijetijdspas is ontrolld, krijgen kinderen van wie op het vignetje van de mutualiteit een 1 staat, automatisch een vrijetijdspas en ze schrijven zich in voor 20 procent van het geldende inschrijvingsgeld in het dko. Qua aanmoediging helpt dat. Vooral in Woord zien we dat heel veel kinderen met een anderstalige achtergrond zich inschrijven. Ook dat is een win-win.

Het oplijsten van de goede voorbeelden zal echt wel tot inspiratie van vele stads- en gemeentebesturen leiden.

De voorzitter: Minister Crevits heeft het woord.

Minister Hilde Crevits: Dames en heren, bedankt voor deze zeer interessante gedachtewisseling. Proficiat, mijnheer Cordy. Eigenlijk had u ons moeten laten raden welk instrument bij u zou passen. Ik denk dat de hobo wel aan bod zou zijn gekomen.

Er zijn veel opmerkingen gemaakt over het soort instrumenten. Ik vind het geen goede werkwijze dat de overheid moet goedkeuren welk instrument een academie kan aanbieden. In Gent hebben we de sas en de ut goedgekeurd, wat van belang is voor de Turkse gemeenschap. In de toekomst wil ik dat vrijlaten zodat academies kunnen inrichten wat ze willen.

Mijnheer Cordy, als er een harmonie is waar er bepaalde instrumenten worden gespeeld, dan vind ik het goed dat het aanbod in de academie daarop afgestemd kan worden. Het moet afgestemd kunnen worden op het lokale weefsel. In de Westhoek rond Dranouter zal dat iets anders zijn dan in Antwerpen. Dat zijn zo'n mooie quickwins. Als je een bloeiende harmonie hebt of je hebt een grote Italiaanse of Turkse gemeenschap, is het goed om het aanbod daarop af te stemmen. Ik vind niet dat men daarvoor altijd via mij of de regering moet passeren om dat goed te keuren. Ik zou dat graag vrijlaten. We zullen uiteraard nog normen hebben, zodat er geen zodanige versnippering is dat er overal maar een leerling zit. Ik wil de autonomie wel versterken.

Mevrouw Brusseel, wat Brussel betreft, heb ik geen intenties om de Brusselbonus af te schaffen of om de pot kleiner te maken. Ik zeg dit expliciet omdat het niet mijn bedoeling is. Als dat zo was, dan is dat tegen mijn goesting. Ik heb niet de reputatie dat ik zoveel doe tegen mijn goesting. Niemand vraagt dat op dit ogenblik.

Mijnheer De Ro, uw opmerking om dingen samen te leggen, zal ik bekijken. Ik heb met minister Gatz een heel interessant plan opgemaakt over de samenwerking Cultuur-Onderwijs, waarbij we cultuur in de klas willen brengen. Er zullen ook kunstenaars naar de klas gaan. Het is erg interessant om kinderen in contact te brengen met kunst en cultuur.

We willen eigenlijk ook in het nieuwe ontwerp van decreet inschrijven dat leerlingen met SES- of GOK-kenmerken (sociaal-economische status of gelijkeonderwijskansen) zwaarder gewogen worden. Dan gaat het over de middelen die de academie krijgt. Dat zou een goede zaak zijn omdat het wat meer armslag geeft.

Wat de prijs betreft, collega's, wil ik even meegeven dat er twee categorieën zijn voor de kinderen, 40 euro en 60 euro, maar dat de kost per kind 1300 euro bedraagt. De overheid legt bijzonder veel middelen bij, maar dat is natuurlijk belangrijk, het is cruciaal voor de ontplooiing van kinderen. We hebben er bij de start van deze legislatuur zeer expliciet en bewust voor gekozen om het inschrijvingsgeld zeer laag te houden.

We hebben onderzoek gedaan naar aanleiding van de discussie over het causaal verband tussen kunstonderwijs en goede leerprestaties. Natuurlijk werd dan onmiddellijk gevraagd: wie volgt er deeltijds kunstonderwijs? Het zijn misschien juist de sterkere leerlingen. We willen het SES-element in elk geval meenemen inzake de middelen. Dat zijn allemaal discussies voor het nieuwe ontwerp van decreet.

Ik ben blij met alle tussenkomsten hier, want ik heb alleen maar betogen gehoord die bruggen bouwen tussen het dko en het leerplichtonderwijs. De heer De Meyer verwees naar de diverse projecten in Sint-Niklaas. Ik wil wel natuurlijk de lokale autonomie alle vrijheid blijven geven. Maar good practices of de positieve effecten van de inspanningen van lokale besturen, kunnen anderen inspireren.

De voorzitter: De heer Caron heeft het woord.

Bart Caron (Groen): Minister, ik word er ook enthousiast van, van de voorstellen en de gedachtewisseling, in alle eerlijkheid. Ik vind dat u een aantal interessante perspectieven opent, onder meer over de keuze van instrumenten en disciplines. Ik zou zelfs zeggen: waarom niet ook naar de leermethodiek, in individueel dan wel groeps-onderwijs? Dat kan met kleine of met grote groepen. Laat die pedagogische vrijheid aan de instellingen. U kunt dan misschien nog beter financiële dingen matchen. Als u toch een blik opentrekt, wil ik daar graag nog een beetje verder mee gaan.

De verbinding met het leerplichtonderwijs wil ik heel hard ondersteunen. Het is die vorm van onderwijs die naar cultuur en kunsten de belangrijkste brug legt. Het leerplichtonderwijs – zeggen wij altijd in de cultuurtheorieën – is de belangrijkste vorm naar kunst en cultuur op latere leeftijd. Dus, ook daar, de achterstand die sommige kinderen hebben, kan men in het thuismilieu niet overbruggen, maar wel in het schoolmilieu. Daarom is het zo belangrijk om dat te doen.

Ik zou trouwens hetzelfde willen zeggen voor de amateurkunsten. Laat ons ook daar kruisverbindingen zoeken zodat men niet tegelijk – u kent die verhalen wel – een instrument en kamermuziek moet volgen, terwijl je eigenlijk eerste hoboïst bent in de lokale harmonie en daar door de dirigent die lesgeeft aan een andere academie, gewaardeerd wordt voor uw werk. U weet wel, we doen een aantal dingen dubbelop, we kunnen daarmee de amateurkunsten stimuleren.

Ik ben het helemaal eens met de koppeling van SES-kenmerken en meer middelen.

Er zijn veel interessante ideeën geopperd waardoor we nog meer dynamiek, vrijheid en participatie kunnen realiseren. Ik ben blij dat er hier zoveel enthousiaste mensen daarvoor zijn.

De voorzitter: De heer De Ro heeft het woord.

Jo De Ro (Open Vld): Bart, ik wil een fout rechtzetten. U zegt dat het spijtig is dat als je in een goed gezelschap muziek speelt, dat dan niet meetelt. We hebben dat net veranderd in het decreet. Momenteel zijn er al academies die samenwerken met harmonieën en zo. De punten, de vrijstellingen worden gegeven. De aanvragen lopen op dit moment binnen op het ministerie.

Bart Caron (Groen): Ja, maar in de praktijk moet er nog een hele weg worden afgelegd, want er zijn ook een aantal weerstanden tegenover, maar we gaan die doos niet opendoen.

De voorzitter: Eigenlijk mag het niet, maar het is mooi weer en de minister wil nog iets kwijt.

Minister Hilde Crevits: Mijnheer Caron, ik heb het nog niet gezegd, maar het is ook zo dat we in het nieuwe ontwerp van decreet bepaalde zaken die nu nogal strak geregeld zijn, meer vrijheid willen geven. Ik geef een voorbeeld.

Mijn twee kinderen hebben pianoles gevolgd. De dame die dit ontwerp van decreet voorbereidt, heeft aan dezelfde academie dezelfde pianoles gevolgd en heeft daar een trauma aan overgehouden – mijn kinderen niet, enfin, misschien toch een beetje – doordat het eerste stuk dat ze moest leren spelen, het *Notenbüchlein* van Bach was. Dat is voor iedereen hetzelfde! Ook daarin willen we veel meer vrijheid geven. Het moet niet noodzakelijk zo zijn. Ik sta erop om dat hier toch nog eens te laten notuleren. Het is absoluut de bedoeling dat er meer vrijheid komt. *(Opmerkingen)*

Om haar trauma te verwerken is het heel belangrijk dat u uw constructieve medewerking verleent, zodat het ontwerp van decreet snel wordt goedgekeurd.

De voorzitter: De heer Caron heeft het woord.

Bart Caron (Groen): Het mag ook de intro zijn van Your Song van Elton John of een riedel van een of andere rockband, voor mijn part.

Minister, u wilt een snelle stemming, ik hoop dat we toch nog een discussie kunnen hebben over dat ontwerp van decreet. Ik zit niet mee te onderhandelen achter de schermen. *(Opmerkingen van minister Hilde Crevits)*

Heel graag. We wachten er al twee jaar op.

De voorzitter: De vraag om uitleg is afgehandeld.

VRAAG OM UITLEG van Kathleen Helsen aan Hilde Crevits, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Onderwijs, over stress op school – 1393 (2016-2017)

Voorzitter: mevrouw Caroline Gennez

De voorzitter: Mevrouw Helsen heeft het woord.

Kathleen Helsen (CD&V): Voorzitter, minister, collega's, op 18 februari organiseerde de Vlaamse Scholierenkoepel een scholierencongres over stress op school, waarbij een honderdtal leerlingen mee kwamen discussiëren over het thema en kwamen nadenken over de juiste recepten om stress op school tegen te gaan.

Dit congres kwam er na een online peiling van de Vlaamse Scholierenkoepel bij een kleine 6000 middelbare scholieren. In deze peiling kwam onder meer naar voren dat maar liefst 76,8 procent van de leerlingen stress krijgt van school, waarvan 40 procent zelfs aangeeft veel of heel veel stress te ondervinden. De grote boosdoeners zijn toetsen, examens, de schoolloopbaan, huiswerk en het gedrag van leerkrachten. Eveneens blijkt dat meisjes stressgevoeliger zijn dan jongens en dat leerlingen in de hogere jaren vaker met stress geconfronteerd worden dan in de lagere jaren. Dat laatste is niet verwonderlijk: naast het feit dat enerzijds de taakbelasting in de hogere jaren sowieso groter wordt, gaven de deelnemers van de peiling ook aan dat de – behoorlijk weinige – inspanningen die door de scholen worden gedaan om stress te bestrijden, zich vooral concentreren in de eerste graad.

Minister, wij hebben het daarstraks gehad over werkdruk bij leerkrachten. Toen gaf u zelf aan de hand van cijfermateriaal aan dat we, als het gaat over werkdruk, niet enkel en alleen mogen kijken naar de onderwijssector maar dat het een algemeen maatschappelijk gegeven is. Toen ik het werkstuk van de Vlaamse Scholierenkoepel las, had ik zelf ook de bedenking dat ik me goed kan indenken dat stress op school vandaag een thema is. 15 jaar geleden kwam het in deze commissie niet ter sprake, want was het geen thema. Vandaar dat ik me de vraag stel of we er zelf een zicht op hebben of wat de Vlaamse Scholierenkoepel vaststelt, moet worden gekaderd in een breder maatschappelijk gegeven dan wel of het een cultuur is die vandaag op school aanwezig is.

Een tweede belangrijke vraag is of we vanuit het beleid een aantal initiatieven kunnen nemen om daarop in te spelen. Minister, ik weet dat u gezondheid als thema heel belangrijk vindt en dat u zelf veel aandacht geeft aan lichaamsbeweging. Hier gaat het niet alleen over lichaamsbeweging, maar ook over het ontwikkelen van voldoende veerkracht in een omgeving waar heel veel prikkels aanwezig zijn, en die omgeving is ook vrij complex en competitief. Kunnen we vanuit het beleid die aandacht voor gezondheid voldoende breed houden en kunnen we vanuit het Vlaamse onderwijsbeleid nog bijkomende initiatieven nemen?

Vanuit de bevraging stellen we vast dat op een jonge leeftijd er nog wel aandacht is voor stressfactoren. Als de leerlingen wat ouder worden, is dat minder aan de orde en is er minder aandacht voor op school. Is het wenselijk om de scholen erop te wijzen dat in de samenleving waarin we vandaag leven, daar aandacht aan moet worden gegeven? Een aantal weken geleden was er ook een interessante input van wetenschappers over de maatschappelijke druk en de gevolgen op onze gezondheid en de aandacht die we daaraan moeten geven om ervoor te zorgen dat ons leven voldoende in balans is.

De voorzitter: Minister Crevits heeft het woord.

Minister Hilde Crevits: Welkom aan de voorzitter van de Scholierenkoepel die hier aanwezig is samen met een lid van de raad van bestuur om het antwoord te beluisteren.

Collega's, stress kan inderdaad veel oorzaken hebben. Er zijn de verwachtingen van de maatschappij, die vaak vooral doel- en prestatiegericht is. Er wordt daardoor veel belang gehecht aan het behalen van goede cijfers en hoge diploma's. Denk maar aan het hardnekkige watervaldenken van veel Vlamingen, hoe ouders reageren wanneer hun kind sterk is in technische vakken of expliciet kiest voor eerder beroepsgerichte richtingen. We kleuren dit vaak toch nog anders in.

Dat prestatiegerichte trekt zich ook door op andere vlakken, bijvoorbeeld in de vrije tijd. Probeer maar eens een puur recreatieve voetbalclub te vinden voor kinderen. Je moet presteren, of je zit op de bank.

Dat heeft tot resultaat dat we allemaal onder die permanente druk staan. Maar veel is ook afhankelijk van de persoonlijke situatie van kinderen. De thuissituatie kan heel verschillend zijn. Kinderen die in armoede leven, hebben andere stress en andere zorgen dan kinderen die problemen hebben om te kiezen wat ze zich zullen aanschaffen. Hun achtergrond kan verschillen, bijvoorbeeld kinderen die afkomstig zijn uit oorlogsgebied. Er zijn de eigen talenten en mogelijkheden, bijvoorbeeld kinderen met leerstoornissen of kinderen die een verkeersongeval hebben gehad en revalideren, kinderen die ziek zijn. Ook de mogelijkheden die men heeft geleerd om met stress om te gaan, spelen een rol.

De schoolgerelateerde stress is een en-enverhaal. Bij stress gaat het om de verhouding tussen de draaglast die afkomstig is uit de omgeving en de individuele draagkracht. De draaglast kunnen we min of meer objectief omschrijven en erop ingrijpen. In onderwijs gaat het dan bijvoorbeeld over de organisatie van het schooljaar, de schooldagen, de schoolvakantie, de hoeveelheid leerstof, het aantal uren les, de hoeveelheid huiswerk enzovoort. De draagkracht van kinderen is zeer verschillend en kan worden versterkt door bijvoorbeeld via de eindtermen vast te leggen dat kinderen moeten leren om met stress om te gaan.

Het tegengaan van stress hangt echter ook vast aan een breder geheel van maatregelen die scholen zelf moeten nemen. Ik denk dan aan het inschatten van wat elk kind individueel aankan en daar gepast op in te spelen door bijvoorbeeld andere opdrachten te geven of door te zorgen voor ondersteuning, ook door klasgenoten. We focussen op de leerling, maar ook stress bij een leraar kan een grote rol spelen in de manier waarop hij of zij met de leerlingen omgaat. Als leerkrachten zelf ontspannen voor de klas staan en daar goed in ondersteund worden, dan zal dat zeker zijn weerslag hebben op de interactie met leerlingen. Bovendien zijn er verbanden met het werken aan welbevinden in het algemeen. Is er ruimte in de school om het te hebben over de goede en minder goede dingen die leerlingen en leerkrachten meemaken in hun dagelijks leven? Er zijn scholen die heel sterk investeren in participatie van leerlingen. Die scholen zouden wel eens een positiever effect kunnen hebben op de stress die leerlingen

ervaren, dan scholen die totaal niet investeren in leerlingenparticipatie. Ook de taboes op geestelijk gezond zijn worden in een aantal scholen doorbroken enzovoort enzovoort.

Een van de zaken die mij interesseren, is of er voldoende efficiënt uitgewerkte procedures en handelingsprotocollen zijn bij peetsituaties. Het is zeer interessant om de Onderwijsspiegel van 2016 er nog eens bij te nemen. Onze inspectie heeft een enquête over het welbevinden gehouden. We zien dat het welbevinden van leerlingen een belangrijke kwaliteitsindicator is voor de school, die kan worden ingezet als waardemeter voor interne kwaliteitszorg.

Een oplossing op maat voor alle scholen is er dus niet. Scholen moeten op basis van het publiek waarmee ze werken, keuzes maken en gericht maatregelen uitwerken. Het is belangrijk dat scholen signalen van stress bij hun leerlingen capteren en ermee aan de slag gaan. Een van de meest opmerkelijke zaken uit dat onderzoek was voor mij het gebrek aan positieve feedback die heel veel leerlingen ervaren. Leerlingen zeggen dat ze zelden of nooit positieve feedback krijgen. Dat was vaker zo in het aso dan in het beroepsonderwijs. Het welbevinden in het beroepsonderwijs was iets beter dan in het aso. Dat hangt misschien een beetje samen met het prestatiegerichte.

In het decreet Leerlingenbegeleiding wil ik de leerlingenbegeleiding sterker verankeren in de scholen om zo van dit alles een reflex te maken. Hierbij is inspraak van het schoolteam, de leerlingen en hun ouders van belang, zowel voor de maatregelen die de school als geheel neemt, als voor individuele maatregelen. Hier zou dat nieuwe decreet een crucialere rol moeten kunnen spelen.

Hoe gaan we nu met dit rapport om? Er is binnen de Vlaamse Onderwijsraad een overlegplatform Welbevinden. Daar zal men stilstaan bij het onderzoek over stress van de Vlaamse Scholierenkoepel (VSK). Ik zal ook kijken welke suggesties er nog extra komen uit dat onderzoek, maar zelf zijn we al bezig om zeker in het decreet Leerlingenbegeleiding en de algemene kwaliteitszorg van scholen een grotere rol te geven aan het welbevinden. U weet dat de inspectie bezig is met een inspectie 2.0, waarbij we naar een globaal kwaliteitszorgbeleid gaan van scholen en niet meer puur en alleen gaan kijken of de eindtermen zijn gehaald.

Er is ook ondersteunend materiaal om stress in schoolse context tegen te gaan. In het verleden werd er onder andere door de Scholierenkoepel gewerkt aan 'Sfeer op school'. Op de website www.gezondeschool.be kan je ondersteunend materiaal vinden. Het project van de Confluxers is voor mij ook interessant omdat deze methodiek ook stress kan opvangen door het vermijden van of goed optreden in een situatie waar er sprake is van pesten. Er is ook een zeer interessante publicatie 'Werken aan een verbindend schoolklimaat', te vinden op de website www.onderwijs.vlaanderen.be.

De voorzitter: Mevrouw Helsen heeft het woord.

Kathleen Helsen (CD&V): Minister, dank u wel voor het antwoord. Ik ben al tevreden dat u zegt dat het voor u belangrijk is om met het thema iets te doen. De enquête toont zeer duidelijk aan dat, ondanks het materiaal dat er is, de stress die ervaren wordt door leerlingen, te hoog is. Het klopt dat welbevinden en betrokkenheid twee cruciale elementen zijn binnen ons onderwijs waar we aandacht aan moeten besteden. Er zijn scholen die dat doen, maar er zijn ook heel veel scholen die nog steeds onderschatten wat het belang daarvan is en om vanuit het welbevinden te vertrekken om tot betrokkenheid te komen en op die manier enkel en alleen tot een vorm van leren te komen. Die aandacht voor de balans is cruciaal. Ik denk dat we vandaag kunnen vaststellen dat er onbewust nog veel te weinig het besef is bij de leerkrachten die aan de slag zijn in onderwijs dat ze, naast diversiteit, welbevinden en betrokkenheid heel centraal moeten stellen.

Ik wil afwachten wat uit het rapport van de Vlor komt, om te zien welke voorstellen zij nog bijkomend zullen hebben. Het decreet Leerlingenbegeleiding biedt een kader voor de toekomst en zal, verwacht ik, vooropstellen dat die basiszorg binnen de school cruciaal is, om die voldoende te realiseren, en dat daar nog wel een aantal stappen vooruit kunnen worden gezet. Ik stel vast dat er heel veel elementen zijn die op scholen afkomen en waar zij rekening mee moeten houden. Dat is ook vaak wat leerkrachten zeggen, dat zij met heel veel elementen rekening moeten houden om vandaag tegemoet te komen aan de vele noden die zich stellen bij leerlingen. Ik denk dat dit element mee tot de basiselementen moet behoren in de zorg en binnen het onderwijs aan leerlingen.

Caroline Gennez (sp-a): Uiteraard zijn we het er allemaal over eens dat we welbevinden centraal moeten stellen, minister: werkbaar werk voor leerkrachten en ontspannen leren voor leerlingen. Wat nog niet is aangehaald, maar wat ook in het rapport van de inspectie stond, is het belang van een goede studiekeuze en het dalende welbevinden bij de overgang van het basis- naar het secundair onderwijs. Het is belangrijk dat we daar ook nog meer inzetten op oriëntatie en de overgang tussen basis en secundair wat vlotter laten verlopen dan vandaag het geval is met de toch wel zeer strakke tussenschotten.

Wat door de inspectie ook vooruit werd geschoven als indicator voor dalend welbevinden, was zittenblijven. De schoolse vertraging en de demotivatie zijn zeer nefast voor schools welbevinden. En dan is de vraag natuurlijk hoe we dat terugdringen, minister.

De voorzitter: Minister Crevits heeft het woord.

Minister Hilde Crevits: Ik ben het eens met de twee opmerkingen die gemaakt zijn rond het feit dat welbevinden centraal mag staan en dat iedereen van dat belang doordrongen moet zijn. Ik heb trouwens vorige week, bij de vragen rond pesten, hetzelfde gezegd. Dat moet ook versterkt worden in ons decreet Leerlingenbegeleiding. Dat is mijn absolute overtuiging.

Collega Gennez, de inspectie heeft inderdaad vastgesteld dat het welbevinden daalt in het secundair onderwijs in vergelijking met het lager onderwijs, maar je moet natuurlijk ook de persoonlijkheidsontwikkeling van de jongeren mee in rekening brengen. Elke jongere gaat door een periode in de puberteit waarin het logisch is dat je je een beetje minder goed voelt. Je kunt dat dus niet alleen wijten aan het feit dat er slecht georiënteerd is, maar het is wel van belang dat we daar in onderwijs ook voldoende aandacht voor hebben.

We hebben hier al de discussie gehad over het zittenblijven. We hebben ook al gezien dat blijven zitten geen positieve impact heeft op de studiesuccessen van de jongeren. Ik wil mijn woorden en ik draai mijn tong drie keer, want de uitzonderingen bevestigen in dezen natuurlijk ook de regel. Maar dat moet ook meegenomen worden. Het is met onze hervorming absoluut de bedoeling dat er minder jongeren blijven zitten en dat er meer geremedieerd kan worden in het jaar.

Een laatste uitsmijter die ik wil meegeven, gaat over de verwachtingen. In het hele debat rond het welbevinden vind ik wel dat het belangrijk is dat we verwachtingen hebben ten aanzien van onze jongeren. En dat mogen best hoge verwachtingen zijn. We zien dat jongeren zich nogal gauw plooiën naar de verwachtingen die gesteld worden. *(Opmerkingen van Ann Brusseel)*

Het Pygmalioneffect, inderdaad. Hoge verwachtingen en welbevinden staan niet haaks op elkaar. We moeten voldoende uitdagend zijn in de manier waarop ons onderwijs georganiseerd is. Zolang we die balans houden, is het voor mij goed. Ik vind echt wel dat welbevinden een prominente plaats mag hebben, maar het

gaat hand in hand met zeker voldoende uitdagend zijn voor elke jongere, op basis van zijn talenten en kwaliteiten.

De voorzitter: Mevrouw Helsen heeft het woord.

Kathleen Helsen (CD&V): Minister, ik ondersteun dat volledig. Het is vooral die balans die in evenwicht moet zijn. Het klopt dat vaak de verwachtingen ten aanzien van een aantal leerlingen niet hoog genoeg zijn en dat dat een probleem is van onderpresteren. Maar anderzijds wordt de lat vaak te hoog gelegd. Wilfried Van Rompaey, hier ook aanwezig, heeft daar ooit een mooi artikeltje over geschreven, ook naar aanleiding van een uitspraak van een minister van Onderwijs, waarin hij schreef dat niet iedereen topsporter kan zijn, om te zeggen: het is belangrijk om de lat niet te laag en niet te hoog, maar juist te leggen. En dat is natuurlijk een uitdaging voor elke leerkracht, om daarin te slagen. Dit onderzoek toont aan dat we daar vandaag onvoldoende in slagen om die lat juist te leggen, waardoor de balans niet in evenwicht is.

De voorzitter: De vraag om uitleg is afgehandeld.

VRAAG OM UITLEG van Kathleen Helsen aan Hilde Crevits, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Onderwijs, over de knelpunten binnen duaal leren – 1394 (2016-2017)

Voorzitter: de heer Koen Daniëls

De voorzitter: Mevrouw Helsen heeft het woord.

Kathleen Helsen (CD&V): Minister, het is niet de eerste keer dat we hier vragen stellen over duaal leren. Maar het is, denk ik, wel de eerste keer dat er vragen worden gesteld vanuit de positie van werknemers die nu in de omgeving van leerlingen functioneren die in het kader van duaal leren aan de slag zijn. Zij maken kennis met duaal leren aan de hand van de proefprojecten die nu lopen. 34 scholen zijn ingestapt in de proeftuin 'Schoolbank op de werkplek'.

Dit schooljaar zijn 130 leerlingen aan de slag in die duale opleidingen. Dat betekent dat ook werknemers in de omgeving van die leerlingen opereren. Het is vanuit hun ervaring dat ik hier graag een aantal dingen in het midden gooi. Ik vind het interessant om te weten hoe zij de dingen bekijken. Zij willen vooral vanuit een rechtvaardigheidsgevoel dingen aankaarten, ook via deze commissie. Zij vinden het zeer positief dat Vlaanderen werk maakt van duaal leren. Maar zij ervaren dat er, zoals bij elk startend project, wat leer- en knelpunten mee gepaard gaan. Dat is niet verkeerd, daarom is het ook een proeftuin. Zij stellen een aantal zaken vast waarvan zij het belangrijk vinden dat er aandacht voor is als de proeftuinen worden geëvalueerd, eventueel tussentijds worden bijgestuurd, of als er een nieuw kader wordt gecreëerd, gebaseerd op de eerste ervaringen met duaal leren.

Het eerste punt dat zij aanhalen, is dat het niet zo evident is om voor elke jongere een leerwerkplek te garanderen. Het is voor een werkgever niet moeilijk om te zeggen dat een bedrijf openstaat voor jongeren om in het kader van duaal leren werkzaam te zijn binnen het bedrijf. Maar een kwaliteitsvolle leerplek garanderen, is niet zo eenvoudig. Daarbij gaat het niet alleen om het werkpakket op zich, maar vooral om het vinden van een kwaliteitsvolle mentor op de werkvloer om die jongere te begeleiden, en dan niet enkel en alleen voor het beroepsstuk, maar ook voor de algemeen-vormende aspecten die verbonden zijn aan het beroep. Zij stellen in de praktijk vast dat dat niet altijd in orde is en willen dit nu reeds aanduiden als een knelpunt.

Daarnaast benaderen zij het concept duaal leren vanuit het werknemerschap. Zij zien een verschil op hun werkplek tussen leerlingen die wel en leerlingen die geen leervergoeding krijgen. Waarom wordt het onderscheid gemaakt tussen wel 20 uren en geen 20 uren? Zij vinden dat als werknemer minder relevant. De jongeren die geen 20 uren per week presteren, hebben niet alleen geen leervergoeding, maar daarbovenop bouwen zij ook geen sociale rechten op, in vergelijking met andere leerlingen die wel die 20 uren presteren. Als werknemer vragen zij zich af of dit in de toekomst behouden moet blijven.

Zij stellen ook vast dat er voor de leerlingen in die proefprojecten geen vakantie-regeling is. Op veel plaatsen krijgen de leerlingen hun schoolvakanties, maar dat is niet overal verzekerd. Er zijn dus blijkbaar verschillen in de toepassing. De werknemers vragen of het mogelijk is om daarvoor in de toekomst wel een duidelijke regeling te treffen, zodat de rechten voor de werkenden – zij bekijken dat vanuit het werknemerschap – voor iedereen gelijk zijn.

Hetzelfde geldt voor de verplaatsingsvergoeding. Er zijn jongeren die van de werkgever een verplaatsingsvergoeding krijgen, anderen krijgen dat niet. Dat is niet duidelijk geregeld in de proeftuin. Ook daar vragen zij om in de toekomst een eenvormige regeling te treffen.

De Federale Regering verstrengde het recht op een inschakelingsuitkering voor schoolverlaters zonder diploma jonger dan 21 jaar. De werknemers vragen of ook daar de mogelijkheid bestaat om dat opnieuw onder de loop te nemen.

Ten slotte wordt gezegd dat er heel wat jongeren zijn die zich kandidaat stellen om mee te doen aan dat systeem van duaal leren. Dat is positief, maar er wordt natuurlijk bekeken of de jongere voldoet aan een belangrijke voorwaarde: die moet arbeidsrijp zijn. Er zijn een aantal jongeren die daaraan voldoen, maar er zijn een aantal jongeren die die selectie niet doorstaan, die niet arbeidsrijp zijn. Men weet op dit moment totaal niet hoe men die jongeren het best opvangt. Men ziet dat daarvoor momenteel niet altijd in opvang is voorzien, terwijl het wel wenselijk is dat daar een begeleiding tegenover staat, van niet-arbeidsrijpheid naar arbeidsrijpheid. Op dit moment verloopt dat niet optimaal. De vraag wordt dus gesteld om die ervaringen toch zeker en vast nu reeds bespreekbaar te maken. Ik realiseer me dat dat vroeg is, maar beter iets te vroeg dan te laat.

Minister, op basis van deze aangehaalde knelpunten wil ik u de volgende vragen stellen. Op welke manier kan er in samenwerking met de sectoren toch voor worden gezorgd dat die kwaliteitsvolle werkplek wel wordt gerealiseerd, met mentoren die de kwaliteitsvolle begeleiding van leerlingen kunnen garanderen, en waarbij er niet enkel en alleen aandacht is voor het ontwikkelen van beroepsgerichte competenties, maar ook die algemene vorming voldoende haar plaats krijgt, niet enkel en alleen binnen de school, maar ook op de werkplek? In welke mate ziet u mogelijkheden om op termijn vanuit die proeftuin die verschillende regelingen inzake vakantie, de verplaatsingsvergoeding, de uitschakelingspremie en de niet-arbeidsrijpheid onder de loop te nemen, om te bekijken of de knelpunten daar kunnen worden aangepakt?

De voorzitter: Minister Crevits heeft het woord.

Minister Hilde Crevits: Geachte leden, zoals jullie weten, deel ik de bevoegdheid inzake duaal leren met collega Muyters, die bevoegd is voor werk. Het is zeker de betrachting om binnen het project van het duaal leren elke jongere een of meerdere kwaliteitsvolle werkplekken te geven, die integraal deel uitmaken van zijn of haar leertraject. Om van een kwaliteitsvolle werkplek te kunnen spreken, is het essentieel dat er een mentor is, en dat die mentor bekwaam is om de jongere te begeleiden en op te leiden op de werkplek.

Hoe ziet zo'n mentortraject er dan uit? Daarop hebben we het antwoord nog niet gevonden. Mevrouw Helsen, u hebt dat ook zelf aangestipt. Ik weet echter niet of dat een pijnpunt is, omdat we hebben afgesproken dat we ter zake lessen zullen trekken uit de pilootprojecten en de huidige werking, veeleer dan van bovenaf één model op te leggen. Vanuit SYNTRA Vlaanderen werd een tender uitgeschreven, die de kans gaf om mentortrajecten uit te werken. Er zijn heel uiteenlopende actoren die daarop hebben ingetekend, maar ook heel wat sectoren. Voor de sectoren die daar niet door worden gevat, zal door SYNTRA Vlaanderen een overkoepelend mentortraject worden uitgewerkt, maar eigenlijk gaat mijn voorkeur uit naar de sector die zelf investeert en een eigen mentortraject uitwerkt. Mede in het licht van de resultaten van die projecten zullen we ook komen tot inzichten over de vraag aan welke criteria zo'n mentoropleiding moet voldoen. We hebben dat dus bewust niet gedaan. Er is ook lang over nagedacht, en dan beslist om het niet te doen, net om dit vanuit de basis te laten groeien.

In duaal leren zelf is niet enkel het beroepsgerichte, maar ook de algemene vorming cruciaal. Dat weet u ook. Het is vanuit die optiek dat de ontwikkelingsdoelen en de eindtermen integraal deel uitmaken van die standaardtrajecten die zijn uitgewerkt voor de duale opleidingen. Scholen kunnen kiezen hoe ze daarmee aan de slag gaan en hoe ze die algemene vorming overbrengen aan de leerlingen. We merken dat die scholen algemene vorming als een van hun kerntaken beschouwen en dat ze dit bijgevolg allemaal zien in de lessen, tijdens de schoolcomponent. Iedereen pakt dat toch wel vrij sterk aan op deze wijze.

De sectoren spelen een belangrijke rol in de kwaliteit van de werkplekken. Ze hebben daar ook alle belang bij, want als die werkplekken niet kwaliteitsvol worden ingericht, dan zal dat uiteraard het project duaal leren op losse schroeven zetten. Via de sectorale partnerschappen, waaraan ook onze onderwijsverstrekkers deelnemen, hebben de sectoren bij uitstek een vehikel in handen om in te spelen op de kwaliteit van werkplekken. De erkenning die via die partnerschappen of via het Vlaams Partnerschap gebeurt, is een belangrijk element om de kwaliteit van de werkplekken te waarborgen. Als men dus een erkenning heeft gekregen, dan weten we al dat dit wat kwaliteitsvol is. Bovendien hebben ook een aantal sectorale partnerschappen ervoor gekozen om de mentoropleiding verplicht te maken in de sector. Daar leren we dus ook veel interessante zaken uit, natuurlijk.

Dan is er de vraag over de leervergoeding. Dat is iets moeilijker. Voor de bezoldigde overeenkomst alturnerende opleiding hebben we ons geënt op het federale sokkelstatuut, waarin zes cumulatieve voorwaarden worden bepaald waaraan een leerling moet voldoen om sociale rechten op te bouwen. Een van de elementen daarbinnen is dat leerlingen gemiddeld op weekbasis twintig uur op de werkplek aanwezig moeten zijn. Als er wordt gebruikgemaakt van de onbezoldigde stageovereenkomst alturnerende opleiding, dan zit men per definitie onder die ondergrens van twintig uur. Bijgevolg is aan een van de voorwaarden uit het federale sokkelstatuut niet voldaan en kunnen leerlingen die worden tewerkgesteld met een stageovereenkomst alturnerende opleiding, geen sociale rechten opbouwen. Een volledige gelijkwaardigheid uitbouwen voor de leerling is niet mogelijk. Inzake de stageovereenkomst alturnerende opleiding zijn we het er na lang beraadslagen over eens geworden om die onbezoldigd te houden.

De leerlingen met zo'n overeenkomst zijn immers een beperkt aantal uren op de werkplek, waardoor hun bijdrage is beperkt, terwijl de werkgever wel heel wat moet investeren in de opleiding. Het onderscheid tussen meer of minder dan 20 uren is niet licht gemaakt. Het is het resultaat van een gedegen afweging bij de opmaak van de standaardtrajecten in de ontwikkelcommissies. In die commissies werken de onderwijsverstrekkers, de sectoren, de afgevaardigden van de overheid en concrete scholen en bedrijven samen het traject uit. Er wordt geval

per geval beslist wat een realistisch aantal uren op de werkplek is, wat op zijn beurt bepaalt welke overeenkomst kan worden gebruikt. De ervaring met de standaardtrajecten leert ons dat de stageovereenkomsten niet slaan op 18 of 19 uur op de werkplek, maar wel ergens tussen de 10 en de 15 uur. Men blijft er dus goed onder. Het is zeker de bedoeling dit goed op te volgen, en te kijken hoe men er op het terrein mee omgaat.

Wat de vraag over het op punt stellen van de overeenkomsten betreft, kan ik zeggen dat in het decreet over de overeenkomst inzake alternerende opleidingen een vakantieregeling is vastgelegd. Er is bepaald dat de jongere recht heeft op maximaal 20 dagen betaald verlof en 20 dagen onbetaald verlof. Zo is een regeling uitgewerkt die zich tussen de verloffregeling in het kader van het werknemersstatuut en de verloffregeling van de scholen bevindt. Het aandachtspunt is dat we voor het proefproject 'Schoolbank op de werkplek' gebruikmaken van het decreet op de proeftuinen. In dat decreet wordt gesteld dat voor leerlingen in het proefproject de verhouding vakantie-onderwijs – dit omvat dus zowel het gedeelte op school als het gedeelte op de werkplek – dezelfde moet zijn als die voor leerlingen die niet in het proefproject zitten. Dat heeft tot gevolg dat leerlingen in het proefproject niet de vakantieregeling uit het decreet op de overeenkomst alternerende opleidingen kunnen gebruiken omdat de verhouding inzake vakantie-school dan wordt gewijzigd.

In het kader van 'Schoolbank op de werkplek' werd bijgevolg afgesproken dat leerlingen recht hebben op alle schoolvakanties. Er kan wel worden gewerkt in de vakanties, maar dan moeten die dagen op een ander moment worden gecompenseerd. Op vraag van minister Muyters en van mezelf heeft de federale minister van Werk Kris Peeters een ontwerp van KB aan de Nationale Arbeidsraad voorgelegd. Het beoogt jongeren in alternerende trajecten de gelegenheid te bieden om vakantiewerk te doen. Het zou erg spijtig zijn mocht dat niet kunnen. Wat de verplaatsingsvergoeding betreft: dit is niet uitdrukkelijk opgenomen in het decreet, maar het decreet bepaalt wel dat de werkgever aan zijn verplichtingen moet voldoen. Dit behoort tot de reguliere verplichtingen van de werkgever. De onderneming moet bijdragen in de verplaatsingskosten van de leerling voor het woon-werkverkeer met het openbaar vervoer. Bij een verplaatsing met de bus of de tram moet de afstand minimaal 5 kilometer bedragen. Gemiddeld bedraagt deze bijdrage ongeveer 75 procent van de werkelijke vervoerprijs, zowel in het geval van een verplaatsing per trein als in het geval van het gebruik van een ander openbaarvervoermiddel zoals de bus of de tram. Voor het woon-werkverkeer dat de leerling aflegt met het privévervoer moet worden gekeken naar de cao van de sector. Voor leerlingen in een alternerende overeenkomst is dit dus geen probleem, maar mogelijks wel voor leerlingen in een alternerende stage-overeenkomst. Bij de evaluatie van het decreet over de alternerende overeenkomsten moeten we de problematiek van de verplaatsingskosten zeker bekijken.

Hoe zit het met de wachttijd? In de federale regelgeving wordt verwezen naar alternerende opleidingen. Bij het voleindigen van een alternerende opleiding wordt de beroepsinschakelingstijd verminderd met het aantal dagen dat is gedekt door de overeenkomst wanneer de kwalificatie wordt behaald, of met de helft van het aantal dagen gedekt door de overeenkomst wanneer de kwalificatie net wordt behaald. Duale opleidingen worden beschouwd als alternerende opleidingen en vallen bijgevolg onder de bovenstaande regeling. Hier stelt zich bijgevolg geen probleem.

Wat betreft de niet-arbeidsrijpe leerlingen, is het zo dat we in de conceptnota-bis het onderscheid maken tussen leerlingen die arbeidsrijp, quasi-arbeidsrijp of niet arbeidsrijp zijn. Jongeren die arbeidsrijp zijn, kunnen van start gaan in duaal leren, indien ze dit wensen en dit na advies van de klassenraad. Voor jongeren die quasi-arbeidsrijp zijn, wordt gewerkt met een aanloopfase waarbij er wordt ingezet op de verdere ontwikkeling van hun arbeidsgerichte competenties, met

het oog op een instap in duaal leren. Hiervoor zullen de brugprojecten en een deel van de voortrajecten worden ingezet. Beide zullen we hervormen, in het kader van de aanloophase duaal leren. Jongeren die niet arbeidsrijp zijn, vallen in principe buiten de doelgroep van het duaal leren. Jongeren die begeleiding nodig hebben, zal men kunnen opvangen in het onderwijs-welzijnsaanbod, en meer in het bijzonder, in de naadloze flexibele trajecten.

Het is niet de bedoeling om het deeltijds onderwijs af te schaffen of te beperken tot het duaal leren. Deeltijds onderwijs kan duaal leren blijven aanbieden, maar daarnaast worden er trajecten aangeboden voor jongeren die niet arbeidsrijp zijn. Dat is een van de redenen waarom duaal leren als een apart leerpad is ingericht: zo willen we ervoor zorgen dat leerlingen die arbeidsrijp zijn, worden toegeleid naar een volwaardige opleiding. De groep van niet-arbeidsrijpe leerlingen wordt daardoor natuurlijk niet gevat.

De voorzitter: Mevrouw Helsen heeft het woord.

Kathleen Helsen (CD&V): Dank voor het omstandige antwoord, minister. Wat de werkplekken zelf betreft, is het een goede zaak dat we dat met de proeftuin zeer goed opvolgen. Het moet ertoe leiden dat na de goedkeuring van het decreet en het kader de keuzes die we maken zorgen voor kwaliteitsvolle werkplekken. U stelt dat het momenteel zo is dat de algemene vorming op school erg goed aan bod komt. Vanop de werkplek wijst men erop dat de algemene vorming niet altijd kan worden losgekoppeld van de beroepsgerichte vorming.

Ook wordt erop gewezen dat de twee het best op die werkplek aan bod kunnen komen. Dat is een aandachtspunt, ook in de opleiding van die mentoren in de toekomst. Je kunt de zaken namelijk niet altijd opsplitsen. Dat is een belangrijk aandachtspunt.

Wat het statuut van de jongeren betreft, onthoud ik vooral dat de gemaakte afweging over die twintig uren een grondige afweging is geweest. Bovendien wordt er goed opgevolgd dat het niet telkens gaat om net geen twintig uur en wordt er een duidelijk onderscheid gemaakt. Het is positief dat er daar een opvolging is.

Wat de schoolvakanties en de andere reguliere verplichtingen van de werkgevers betreft, lijkt het mij interessant om toch nog duidelijk te stellen hoe het precies in elkaar zit. Want het feit dat die vraag vanuit verschillende hoeken naar voren komt, is een teken dat het toch niet helemaal duidelijk is wat de vergoedingen en de vakanties betreft. Ik stel vast dat er op een aantal punten duidelijkheid is en dat er, daar waar er geen duidelijkheid is, werk wordt gemaakt van een regeling. Dat is dus positief.

Minister, wat de niet- of quasi-arbeidsrijpe jongeren betreft, word ik erop gewezen – ik denk dat het goed is om dat goed op te volgen en na te gaan, maar ik heb geen overzicht van het geheel – dat er niet voor alle jongeren een gepast aanbod is als ze niet kunnen instappen in duaal leren. Het is goed om dat te bekijken, nu ook in die proeftuin. Waar zit er vooral een knelpunt om te kunnen werken op maat van de jongere als die niet arbeidsrijp is? Zijn er voldoende brug- en voortrajecten? Zijn er voldoende flexibele trajecten die kunnen worden aangeboden? Ik krijg het signaal dat de jongeren niet het gepaste traject, op hun maat, kunnen volgen. Dat lijkt mij een element te zijn dat we zeker moeten meenemen binnen deze proeftuin, om te zien hoe we daaraan kunnen remediëren.

De voorzitter: Mevrouw Gennez heeft het woord.

Caroline Gennez (sp.a): Minister, aansluitend bij de vragen van mevrouw Helsen, die zeer pertinent zijn, en de bezorgdheid die ons bereikt vanop het terrein, zouden we toch nog eens willen terugkomen op de rol van SYNTRA. Het

is hier al meermaals aangekaart: SYNTRA blijkt die begeleiding nauwelijks aan te kunnen. De vraag is: hoe zult u er met minister Muylers voor zorgen dat dat toch wordt versterkt?

Een tweede element dat is aangehaald door mevrouw Helsen, is het botsen van de statuten. De leerlingen duaal leren in het dbso mogen geen vakantiewerk meer doen. Blijkbaar is dat voor sommige scholen en in sommige trajecten echt wel een probleem, ook voor de gezinssituatie. Deze getuigenis bereikte ons vanuit een centrum voor deeltijds onderwijs (CDO) in Antwerpen.

Aansluitend is het volgens mij zeer belangrijk dat de begeleiding op niveau blijft en dat ook de intensiteit op niveau blijft. Dat blijkt in de praktijk op de werkvloer toch minder het geval te zijn.

Tot slot zijn er negatieve signalen die ons bereiken over de inspraak vanuit het veld. Trajectbegeleiders gaven aan dat zij tijdens de workshops vaak op een muur stootten bij vragen en opmerkingen, zowel bij SYNTRA als op sommige werkplekken.

Een laatste absurditeit, een concreet geval dat ons werd aangereikt, was dat leerlingen die in het kader van duaal leren op de werkvloer hun beroepskwalificaties hebben behaald en vervolgens ook nog een diploma secundair onderwijs wensen te behalen, in de problemen komen. Vroeger volgden deze leerlingen bijvoorbeeld nog een jaar deeltijds onderwijs, terwijl men bij dezelfde werkgever bleef. En dit kan vandaag niet meer. Een leerling-bakker wordt nu gedwongen om bijvoorbeeld nog een jaar verkoop te volgen met andere werkplekken om toch dat diploma secundair te halen. De vraag is of dat nodig is. Bij de school werd dat als een absurde situatie gevoeld.

Minister, ik denk dat we ons van meet af aan hebben neergelegd bij de beperkte verwachtingen naar mentoren. Het evenwicht tussen onderwijs en werk werd onvoldoende bewaard. De slinger is veel te hard doorgeslagen in de richting van het belang van de werkgevers en de arbeidsmarkt.

Minister, uit bezorgdheid voor de vele stakeholders op het terrein zou ik willen oproepen om een open, transparante evaluatie te doen van de lopende proefprojecten. Dus: eerst een evaluatie en dan pas eventueel een definitief kader uitrollen. Want hier holderdebolder mee doorzetten is volgens mij niet in het belang van heel wat leerlingen die met veel engagement in het stelsel van duaal leren zitten.

Koen Daniëls (N-VA): Collega's, ik wil een paar zaken aanhalen.

Ik wil er echt toe oproepen om op te letten met vooruit te lopen op de evaluatie. Ik denk dat die evaluatie heel wat zaken aan het licht zal brengen, die zal samenbrengen, rubriceren en ook objectiveren. Want, er wordt wel wat verteld. Maar als je het dan bekijkt, zoals de minister ook al heeft verteld, is er geen enkel probleem wat betreft die wachttijd omdat het alternerend leren is. Maar zulke zaken doen dan wel de ronde. We moeten opletten om al te snel mee te stappen in grote verhalen.

Dat neemt niet weg dat er inderdaad her en der zaken zijn die anders en beter kunnen. We moeten die oplijsten in het licht van de totale evaluatie.

Ik zou nu niet beginnen sleutelen. Dat is mijn advies aan de minister. Laat ons die evaluatie en alle onderdelen meenemen.

Ik ben het eigenlijk niet eens met collega Gennez wanneer ze zegt dat de slinger naar de arbeidscomponent is doorgeslagen. Heel veel contracten zitten onder 20 uur

en gaan maar over 10 tot 12 uur. Hoe kan de slinger zijn doorgeslagen als leerlingen heel weinig tijd, maar de helft van 20 uur, op de arbeidsmarkt zijn?

Ik denk dat we effectief mentoren moeten vormen, maar ik wil toch waarschuwen er geen volwaardige lerarenopleiding van te maken. Ik vrees dat we dan geen enkele werkplaats meer vinden, zeker niet in kmo's. Dan verliezen we wat we eigenlijk willen bereiken, namelijk jongeren vorming geven die al werkend willen leren. We hebben dat nu eindelijk erkend en we moeten opletten dat we van die component geen volwaardige onderwijsplaats maken. Statuten invoeren voor werkplekmentoren en dergelijk meer lijkt me niet wijs te zijn.

De voorzitter: De heer De Meyer heeft het woord.

Jos De Meyer (CD&V): Bij de stemming over het decreet heb ik ook kort het woord genomen. Voor mij was toen de vraag naar evaluatie essentieel. Die is opnieuw belangrijk, nu ik de collega's en de minister beluister. Mijn vraag is eenvoudig: komt er een evaluatie, minister?

De voorzitter: Minister Crevits heeft het woord.

Minister Hilde Crevits: Ik ben het niet eens met de conclusie van mevrouw Gennez dat alles te snel gaat. Inzake duaal leren moeten we echt heel dringend stappen vooruit zetten. Toen collega Muyters en ik twee jaar geleden met het traject van start gingen, ben ik ook geschrokken van de diepe kloof tussen onderwijs en werk, tussen schoolomgeving en bedrijfsomgeving. Dat staat een beetje haaks op de vragen van jongeren. Die vragen net om in een praktijkcontext terecht te kunnen komen. Mij nu vragen om het proces te vertragen, kan niet. Daar ben ik het zeker niet mee eens. We moeten vooruit op de ingeslagen weg.

We zullen na het proefproject de evaluatie maken, mijnheer De Meyer, maar ik vind het wel van belang dat alles niet stilvalt. U vraagt niet om te stoppen en dan de evaluatie te maken, dat weet ik. De evaluatie moet er komen en wordt komend jaar gemaakt, maar de trein moet blijven rijden. De evaluatie is bedoeld om ons decreet aan te scherpen. Voor mij mag het decreet er eerder al zijn, maar we moeten ten gronde met de evaluatie rekening houden om waar nodig te kunnen bijsturen. Dat is voor mij elementair.

Ik kom dan bij de hele discussie over de trajectbegeleider of de mentor. De opleidingen zijn heel verschillend en de meerwaarde van duaal leren zit in het feit dat een deel van de opleiding op de werkvloer wordt gegeven. Die werkvloer moet natuurlijk wel een werkvloer blijven en het mentortraject moet aangepast zijn aan die werkvloer. Ik ben bijzonder beducht om nu te bepalen welke opleiding de mentor moet hebben gevolgd. Dan komen we weer in iets kunstmatigs terecht. De bedrijven moeten er natuurlijk voor zorgen dat kwaliteitsvolle mensen mentor worden. Ik zie dat in de bouw. De Confederatie Bouw is voluit aan de slag gegaan om een eigen traject te ontwikkelen. Dat zien we op veel plaatsen gebeuren en ik vind dat een goede zaak. In Duitsland zien we dat het systeem perfect werkt, dat er veel vertrouwen is in de manier waarop de bedrijven dat doen. Dat vertrouwen wil ik kansen geven. Ofwel lukt het, ofwel lukt het niet, maar de bedrijfswereld snakt naar duaal leren en is enthousiast en we moeten hen de kans geven zich te organiseren. Ik vind niet dat de mentoren een lerarenopleiding moeten volgen, want dan kunnen we evengoed gewoon onderwijs geven. Dan moeten we geen duaal leren organiseren. Ik verwacht wel zelfreflectie van de sector om de mentorschapstrajecten goed in te vullen, en op heel veel terreinen zie ik dat ook zo gebeuren.

Er is op het ogenblik geen probleem met de werkplekken in duaal leren, mevrouw Helsen. Er is wel een probleem in leren en werken. Voor duaal leren melden heel veel bedrijven zich aan, maar – en daarin moet ik mevrouw Gennez een beetje gelijk

geven – er is echt grondig beterschap mogelijk in het matchen van scholen en bedrijven. We zien daar dat er geen 'fixer' of 'matcher' is. Moet SYNTRA Vlaanderen dat doen of moeten we een mister of misses dual leren aanstellen bij wie alle vragen terechtkomen en die de match maakt? Ik weet het niet. Ook op het kabinet krijgen we vragen van scholen en sectoren hoe ze het moeten doen. Dat aspect is dus nog niet optimaal. Ik erken dat en er moet aan gewerkt worden. We bekijken ook met SYNTRA Vlaanderen of daar nog wat beterschap zit. Er wordt aan gewerkt.

Over de werkplekken in leren en werken hebben we met de administratie al zware discussies gehad. Jongeren in leren en werken moeten eigenlijk ook een werkplek hebben. Vaak is die niet afgestemd op hun opleiding. Ik hoor dan zeggen dat die jongeren deeltijds naar school gaan en deeltijds werken en dat het niet absoluut noodzakelijk is dat opleiding en werkplek bij elkaar aansluiten. Dat vind ik vreemd. Een kappersopleiding volgen en in de namiddag bij de slager werken, vind ik persoonlijk raar. In het stelsel van leren en werken gebeurt dat soms. Het is zelfs zo dat niet alle jongeren een werkplek hebben. Daar zit het grootste probleem. In dual leren is dat probleem er niet, maar in leren en werken wel. Zoals u weet hebben we de naadloos flexibele trajecten in het gewoon onderwijs wat versterkt, om te vermijden dat jongeren in leren en werken terechtkomen als dat niet nodig is en als ze perfect een voltijdse schoolcarrière kunnen volgen.

Daar is ook nog een uitdaging, die evenwel niets met dual leren te maken heeft, maar alles met de manier waarop we onze meest kwetsbare leerlingen gaan begeleiden.

Mijnheer De Meyer, elk jaar wordt er een rapport opgeleverd van het dual leren. Naast de grote evaluatie, krijgen we voor het zomerreces ook een evaluatie van de manier waarop het dit schooljaar gelopen is om bij te sturen naar het volgend schooljaar. Zo hebben we uit de eerste evaluatie vernomen dat de oproep en de keuze van studierichtingen wat laat was gekomen en dat scholen daarom gearzeld hebben om mee te doen. We hebben nu dus vroeger beslist welke bijkomende richtingen er zijn. We volgen dit dus jaar na jaar op, maar er komt ook nog een grote evaluatie.

De kwaliteit van de werkplekken, waar mevrouw Gennez het over had, is ook mijn bezorgdheid. Daar zullen de pilootprojecten ook absolute duidelijkheid over verschaffen. Mevrouw Helsen, we werken ook aan het gemeenschappelijk kwaliteitskader, ook voor de werkplek. Naast de mentor is er ook een kwaliteitskader op de werkplek. Syntra Vlaanderen werkt aan een systeem van kwaliteitsbewaking samen met de sectoren. Daar komen wel extra hefboomen, maar we moeten natuurlijk wel zorgen dat het ook aantrekkelijk blijft voor bedrijven om erin te stappen.

Tot zover mijn antwoord op uw aanvullende vragen, samen met mijn vraag aan u om dit dossier positief te bekijken. Sommigen zeggen dat het doorgeslagen is naar de arbeidsmarkt. Dat is helemaal niet zo. Van de bedrijven krijgen we vaak de opmerking dat ze de greep van onderwijs voelen. Het mooiste bewijs van het feit dat we niet doorgeslagen zijn naar de arbeidsmarkt is tegelijk ook een achilleshiel voor mij, namelijk dat jongeren op elk moment van het jaar moeten kunnen terugkeren naar het voltijds onderwijs. Dat is de beste garantie dat ze in een traject moeten blijven zitten waarbij ze terug kunnen naar onderwijs. Dat is evenwel een achilleshiel voor de aantrekkelijkheid van sommige opleidingen, omdat dit niet voor elke opleiding mogelijk is. Ik zal met u nog van gedachten moeten wisselen over de vraag of dit zo moet blijven, dan wel of we die mogelijkheid bijvoorbeeld beperken tot de kerstvakantie.

Ook inzake het partnerschap en de gemeenschappelijke beleidsraden voelen we wel wat spanning, maar dat is een gezonde spanning tussen Onderwijs en Werk. Onderwijs wil dat het diploma evenwaardig is, Werk wil dat de werkgevers ook

voldoende erkend worden in hun expertise. Nu zeggen dat de slinger doorslaat naar werk houdt geen steek. Dit dossier interesseert mij persoonlijk heel sterk, omdat ik wens dat het zou slagen. Het is onze opdracht om samen met minister Muyters die muren tussen Onderwijs en Werk te slopen en te werken aan het vertrouwen in elkaars kwaliteiten.

De voorzitter: Mevrouw Helsen heeft het woord.

Kathleen Helsen (CD&V): Minister, het is belangrijk om wel door te gaan met het project. Ik ben het niet eens met degenen die vragen om ermee te stoppen. Er zijn een aantal knelpunten, maar ik vind het belangrijk om niet te wachten tot de grote evaluatie, om al geleidelijk bij te sturen, daar waar het kan. Over een aantal punten hebben we nog onvoldoende kennis en daarvoor wachten we het best tot we daar een beter zicht op hebben.

Het is dus belangrijk om de proeftuin zeer goed op te volgen en om geleidelijk aan te leren en bij te sturen, maar met aandacht voor de kwaliteit van het duaal leren, zowel op school als op de werkplek. Zo wordt duaal leren een onderwijs-keuze waarvan jongeren er mogen op vertrouwen dat het een goede kans is om een kwalificatie te behalen die evenwaardig is aan een traject binnen het voltijds onderwijs. Daarom vond ik het wel belangrijk om nu al de knelpunten die in het veld ervaren worden hier aan de orde te stellen om te kijken of dat kan worden geredieerd. Indien dat nu nog niet kan, moet het verder opgevolgd worden. Ik stel vast dat vandaag wel al een aantal zaken opgevangen of voorbereid worden.

De voorzitter: De vraag om uitleg is afgehandeld.

VRAAG OM UITLEG van Caroline Gennez aan Hilde Crevits, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Onderwijs, over schoolkamperen – 1457 (2016-2017)

Voorzitter: mevrouw Kathleen Helsen

De voorzitter: Mevrouw Gennez heeft het woord.

Caroline Gennez (sp.a): Naar jaarlijkse gewoonte vullen de kranten zich stilaan opnieuw met getuigenissen van ouders die beslissen om te gaan kamperen voor de schoolpoort om een plaats te bemachtigen voor hun kind.

Evenzeer naar ondertussen jaarlijkse gewoonte, stelde de minister ook dit keer werk te willen maken van een oplossing. Deze oplossing stond immers al ingeschreven in het regeerakkoord van deze Vlaamse Regering: een nieuw Inschrijvingsdecreet diende komaf te maken met het schoolkamperen, de duidelijkheid naar ouders toe te vergroten en de sociale mix te bevorderen.

Tot nader order is daar echter weinig zichtbaar van vernomen.

Minister, u kondigde dit jaar aan dat de administratie momenteel werk maakt van een Vlaanderenbreed centraal aanmeldingsregister. Mijn fractie is daar blij mee en is daar vragende partij voor.

Minister, zult u dit Vlaanderenbreed centraal aanmeldingsregister verplicht maken?

Betekent die aankondiging dat het centraal aanmeldingsregister wordt losgekoppeld van het Inschrijvingsdecreet? Wat betekent dit voor het Inschrijvingsdecreet? Komt er nog een nieuw Inschrijvingsdecreet?

Wat is de concrete timing voor de uitrol van dit Vlaanderenbreed centraal aanmeldingsregister? Hoe zal dit concreet in z'n werk gaan?

De voorzitter: Minister Crevits heeft het woord.

Minister Hilde Crevits: Mevrouw Gennez, ik heb samen met u vastgesteld dat er opnieuw gekampeerd is, niet alleen in steden, hoewel daar steeds vaker wordt aangemeld en dus kamperen overbodig geworden is, maar ook in kleinere gemeenten, soms in scholen waar men al jaren druk op de capaciteit ervaart, maar evenzeer in scholen waar niemand de kampeerrijen verwacht had. Soms hebben enkel de ouders die gekampeerd hebben, een plaatsje in de school kunnen bemachtigen. In andere scholen bleek het kamperen overbodig, want waren er nog vrije plaatsen. De jaarlijkse media-aandacht voor het fenomeen maakt dat ouders het zekere voor het onzekere nemen en dat het kamperen blijft.

U hebt gelijk dat in de beleidsnota staat dat de kampeerrijen voor scholen vermeden moeten worden. Een centraal aanmeldingsregister voor heel Vlaanderen, waar alle scholen verplicht in meestappen, vraagt een nieuw decreet Inschrijvingsrecht. Daarvoor ligt het initiatief momenteel bij het parlement. Ik stel vast dat het draagvlak daarvoor groot is, maar ik ben zeker ook evoluerend in mijn gedachten. Mijn administratie is dit aan het voorbereiden en gaat na hoe dit kan gebeuren. Ik kan dit echter niet doen zonder een decreetsaanpassing.

Mevrouw Gennez, u was erbij in de commissie van 13 oktober toen het Vlaanderenbreed centraal aanmeldingssysteem is verdedigd, over meerderheid en oppositie heen. Niet alle scholen hebben nood aan een dergelijke aanmelding, maar ik heb toen ook gezegd dat als een Vlaanderenbreed centraal aanmeldingsregister ook voor die scholen die geen capaciteitsdruk ervaren, voldoende planlastvermindering en vereenvoudiging zou betekenen, ik die optie wel zeker wil overwegen.

Sowieso is het efficiëntiewinst dat niet alle scholen apart een aanmeldingssysteem moeten ontwikkelen, maar dat er een systeem komt waarop scholen die willen aanmelden, kunnen intekenen. Groot voordeel is dat ouders ook niet voor verschillende scholen in verschillende aanmeldingsprocedures moeten aanmelden en mogelijk zelfs voor twee of meer scholen een ticket krijgen. Daarmee vermijden we die dubbele circuits.

De opdracht die de administratie heeft gekregen, is om te bekijken welke scenario's er zijn om de bestaande systemen gebruiksvriendelijker te maken, bijvoorbeeld door te koppelen met Discimus, waardoor dubbel werk vermeden wordt, en welke mogelijkheden er zijn om bestaande systemen beter op elkaar af te stemmen of in elkaar te integreren.

Waar ik echter vooral op wil inzetten, is het wegnemen van de drempel om te starten met aanmelden bij scholen die geconfronteerd worden met kampeerrijen. Bestaande systemen ter beschikking stellen is daar een element van. Het aanmeldingsdossier dat scholen moeten indienen ter advisering is ook een optie. Er is voldoende ervaring met het aanmelden om een soort van draaiboek te ontwikkelen waarmee scholen zelf aan de slag kunnen. Maar daarvoor moet de regelgeving eerst gewijzigd worden.

Daarnaast is mijn administratie aan het olijsten in welke scholen bericht is over de kampeertoestanden. Al die scholen worden gecontacteerd en bevraagd, hetzij door de LOP-deskundige (lokaal overlegplatform) als de school in LOP-gebied gelegen is, hetzij rechtstreeks door het Agentschap voor Onderwijsdiensten (AgODi) voor scholen buiten LOP-gebied.

Daarbij wordt meteen gepolst naar de drempels voor aanmelden. AgODi doet ook altijd het aanbod om de school te ondersteunen bij het opstarten van een aanmeldingsprocedure.

De voorzitter: Mevrouw Gennez heeft het woord.

Caroline Gennez (sp-a): Minister, ik dank u voor het antwoord.

De voorzitter: De vraag om uitleg is afgehandeld.

VRAAG OM UITLEG van Jo De Ro aan Hilde Crevits, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Onderwijs, over de investeringen in nieuwe schoolgebouwen – 1464 (2016-2017)

VRAAG OM UITLEG van Jos De Meyer aan Hilde Crevits, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Onderwijs, over de verdere uitrol van het nieuwe DBFM-programma (Design Build Finance Maintain) voor scholenbouw – 1470 (2016-2017)

Voorzitter: mevrouw Kathleen Helsen

De voorzitter: De heer De Ro heeft het woord.

Jo De Ro (Open Vld): Mevrouw Gennez en de heer de Meyer en ikzelf hebben onze vraag op dezelfde dag ingediend. Mevrouw Gennez koos de invalshoek van het aanmeldingsregister. De heer De Meyer en ikzelf hebben het veeleer over de capaciteit. Uiteindelijk is het een combinatie: overal waar er capaciteitsproblemen zijn, zullen er wachtende rijen en aanmeldingsdrukke zijn.

In samenwerking met de private sector stelt de Vlaamse overheid 300 miljoen euro ter beschikking om ongeveer 150.000 vierkante meter aan nieuwe schoolgebouwen te realiseren. Tot einde mei 2017 kunnen instellingen voor gewoon en buitengewoon basis- en secundair onderwijs, volwassenenonderwijs, internaten en centra voor leerlingenbegeleiding nieuwe clusters van schoolbouwprojecten indienen. De inrichtende machten of schoolbesturen kennen ontwerp, bouw, financiering en onderhoud gedurende dertig jaar toe aan een private partner.

Dit nieuwe DBFM-programma (Design Build Finance Maintain) sluit aan bij Scholen van Morgen, aldus het persbericht dat u lanceerde op 5 maart. Het beantwoordt aan de opvattingen van zowel het Masterplan Scholenbouw als de beleidsnota Onderwijs, waarbij het uitgangspunt werd gehanteerd dat ook kleinere, vereenvoudigde en meer projectspecifieke DBFM-operaties konden worden opgezet. Op basis van de beschikbaarheid van 300 miljoen euro zal een beperkt aantal DBFM-projecten worden gehonoreerd.

Het persbericht van 5 maart werd verspreid op het ogenblik dat er opnieuw een aantal scholen met kamperende ouders werden geconfronteerd, en gaf daardoor sterk de indruk dat de keuze voor projecten vooral of uitsluitend gemaakt zal worden op basis van capaciteitstekorten.

Minister, op basis van welke selectiecriteria zullen de projectaanvragen worden toegelaten? Zullen die extra middelen worden gestuurd om een antwoord te bieden aan de capaciteitsnoden? Kunnen ook instellingen van deeltijds kunstonderwijs binnen zo'n cluster aanspraak maken op deze financiering, op deze formule van DBFM-light?

De voorzitter: De heer De Meyer heeft het woord.

Jos De Meyer (CD&V): Minister, gezien de goede, correcte inleiding van de heer De Ro zal ik mijn inleiding inkorten.

Minister, door het Masterplan Scholenbouw pakt u de historische achterstand aan die het Vlaams onderwijs had opgelopen inzake infrastructuur en schoolgebouwen.

In uitvoering van dat plan hebt u nu een belangrijke nieuwe stap gezet. Bij die stap kan het gaan om individuele schoolbouwprojecten of om clusters van schoolbouwprojecten, maar telkens met een minimum schaalgrootte en investeringskost van 20 miljoen euro. Men wenst ook een grotere rechtstreekse betrokkenheid en verantwoordelijkheid van de schoolbesturen.

De ingediende schoolbouwprojecten kunnen worden beoordeeld op basis van negen selectiecriteria. Enkele voorbeelden zijn: de dwingende nood aan investering, de financiële haalbaarheid, duurzaamheid en multifunctionaliteit, om er maar enkele te noemen.

Minister, wat is het verdere traject en tijdplan voor dit nieuwe DBFM-programma? Hoe zullen de middelen worden verdeeld over de verschillende onderwijsnetten? Ik veronderstel dat de dossiers die reeds op de reguliere wachtlijst staan, in aanmerking komen voor het nieuwe DBFM-programma, zodat op de reguliere wachtlijst wat ruimte komt voor kleinere projecten.

De voorzitter: Minister Crevits heeft het woord.

Minister Hilde Crevits: De ingediende aanvragen met betrekking tot de clusters van kandidaat-DBFM-schoolbouwprojecten worden beoordeeld op basis van negen decretaal vastgelegde selectiecriteria, zoals vermeld in artikel 10 van het decreet van 25 november 2016. Die selectiecriteria kan ik nogmaals opsommen, maar gelet op het gevorderde uur, denk ik dat het niet nodig is om dat te doen. Dat scheelt al een halve bladzijde in mijn antwoord.

In dit nieuwe projectspecifieke DBFM-programma, goed voor een investeringsvolume van 300 miljoen euro, staan twee doelstellingen centraal: enerzijds het realiseren van noodzakelijke vervangingsinvesteringen ingevolge de hoge ouderdom van het bestaande schoolgebouwenpatrimonium en anderzijds het realiseren van capaciteitsuitbreiding. Beide doelstellingen zijn complementair aan elkaar.

De dwingende nood aan investeringen is een selectie criterium voor de kandidaat-DBFM-schoolbouwprojecten, en dit kan worden onderbouwd door de aanwezigheid van een capaciteitsprobleem in de gemeente of regio waarin het kandidaat-schoolbouwproject zich situeert. Dat kan perfect als motivatie.

Zoals gezegd zijn de negen decretale criteria doorslaggevend. Vervolgens zullen de clusters van schoolbouwprojecten worden geselecteerd om het totale investeringsvolume van 300 miljoen euro in te vullen.

Met alle onderwijsverstrekkers – in casu vooral ook met de Onderwijskoepel van Steden en Gemeenten (OVSG), die ongeveer 90 procent van het DKO aanbieden – werd afgesproken om de focus te leggen op het leerplichtonderwijs, omdat ook daar de infrastructuurnoden enorm groot zijn. Artikel 3 stelt dat expliciet. Het DKO valt in principe buiten het toepassingsgebied van het decreet. Dit is een beleidskeuze, maar ook een keuze van de onderwijsverstrekkers zelf. We hebben die gezamenlijk gemaakt.

Maar ik wil hierbij wel een zeer belangrijke kanttekening maken. Het is de bedoeling om in het kader van dit nieuwe programma te komen tot schoolgebouwen die absoluut multifunctioneel zijn. Het is een decretaal selectie criterium, en dat is de eerste keer. Bij de vorige DBFM was dat geen selectie criterium. Ze worden opengesteld aan het lokale verenigingsleven of aan andere onderwijsvormen. Het is dus perfect mogelijk dat er een DBFM-schoolbouwproject wordt gerealiseerd waaraan een DKO participeert, en dat het kader samen wordt gemaakt. Dit is niet onbelangrijk voor projecten die zouden kunnen worden gerealiseerd.

Scholen hebben tijd tot eind mei 2017 om hun aanvraag voor het nieuwe programma bij het Agentschap voor Infrastructuur in het Onderwijs (AGION) in te dienen. De aanvragen worden nagekeken op volledigheid en ontvankelijkheid en worden vervolgens beoordeeld op basis van de criteria. Er is ondertussen een projectbureau opgericht. Dat bestaat uit vertegenwoordigers van de Vlaamse Regering en van alle onderwijskoepels en -netten en ook van School Invest NV en AGION. Dat zal AGION ondersteunen.

AGION en het GO! beoordelen de ingediende aanvragen op basis van de selectiecriteria en geven dan ook een verslag. Op basis van de adviezen en voorstellen van AGION en het GO! – gelet op de autonomie maakt het GO! een eigen ranking – zal ik een voorstel over de selectie en rangschikking voor goedkeuring voorleggen aan de Vlaamse Regering. Dat staat in de artikelen 11 en 12.

Mijnheer De Meyer, de grote timing voor de bouw dan: voor mij kan dat morgen. Maar we moeten natuurlijk de procedure volgen met de belangrijkste eerste stap einde mei. Voorlopig wil ik me daartoe beperken. Dan zullen we zicht hebben op wat de clusters zijn die zijn ingediend. Als alles zeer vlot verloopt, zouden we eigenlijk de selectie en rangschikking tegen de zomer kunnen doen, en tegen eind dit jaar zouden we een of meerdere projectclusters in de markt kunnen plaatsen.

Ik was niet zeker of ik het wel of niet zou zeggen, maar het is mooi weer en we zijn in een goed humeur, dus heb ik het toch gezegd, maar dat is natuurlijk in het ideale scenario. Tegen dan kunnen we de marktbevraging starten.

Hoe zullen die middelen worden verdeeld over de onderwijsnetten? Artikel 11 van het decreet bepaalt dat dat gebeurt op basis van de toepassing van Onderwijsdecreet II. Het totale investeringsvolume voor dit nieuwe DBFM-programma is vastgelegd op 300 miljoen euro, en wordt specifiek bepaald via het jaarlijks budget van maximaal 22,5 miljoen euro waartoe AGION wordt gemachtigd om de beschikbaarheidsvergoedingen te betoelagen.

Op dat bedrag wordt de verdeelsleutel van Onderwijsdecreet II toegepast. Vervolgens vindt op basis van de actuele parameters een omrekening naar investeringsbudget en bouwvolume per onderwijsnet plaats. Het decreetaal evenwicht zal zo gewaarborgd zijn.

Er is gevraagd of ook dossiers die reeds op de reguliere wachtlijst staan, in aanmerking kunnen komen. Het antwoord is ja, zeker. Dossiers die reeds op de reguliere wachtlijst staan, kunnen perfect in aanmerking komen. De chronologie van het dossier op de reguliere wachtlijst is ook een decretaal selectie criterium waardoor voorrang wordt gegeven aan projecten die al lange tijd opgenomen zijn op de bestaande reguliere wachtlijsten van de verschillende onderwijsnetten.

Ik hoop u met deze antwoorden volkomen bevredigd te hebben, althans voorlopig.

De voorzitter: De heer De Ro heeft het woord.

Jo De Ro (Open Vld): Het punt van de multifunctionaliteit is echt wel een verbetering. Gelukkig zijn er enkele scholen geweest die multifunctionaliteit op eigen initiatief hebben ingeschreven in de onderhandeling van hun DBFM. Het had het wel gemakkelijker gemaakt. Als u daarmee zou doelen op het feit dat er dan dagonderwijs kan worden gebouwd en dat het dko daarvan 's avonds gebruik kan maken, dan lijkt me dat ideaal. Maar, er zijn nogal wat doorlichtingen van dko's en opmerkingen gemaakt over dat dubbel gebruik. We moeten daar in de commissie eens een open gesprek over hebben met de inspectie of u met de inspectie. Ik begrijp de inspectie dko die erover moet waken dat er hoogkwalitatief dko is. Op sommige plaatsen, door de stijging van het aantal kinderen

in de gemeentes, wil men die gebouwen ter beschikking stellen en multifunctioneel werken, maar dat is soms in oude gebouwen. Ook het dagonderwijs zit in die oude gebouwen. Dan is het voor beide directies niet echt fijn om negatieve opmerkingen in schooldoorlichtingen te krijgen.

Wat betreft de capaciteit ben ik blij. Binnen OVSG hebben we de keuze gemaakt om het punt van capaciteit hoog te plaatsen als interne voorwaarde om onze steun te geven aan clusters die gaan komen, samen met de wachtlijsten. Die twee hebben we er uitgelicht. Uw persbericht en de wachtende ouders tijdens de voorbije krokusvakantie brengen met zich mee dat we er met zijn allen bij alle inrichters van onderwijs die zullen bouwen in het DBFM-programma, op moeten aandringen om maximaal te kijken waar de capaciteitsnoden liggen. Het is heel moeilijk aan ouders uit te leggen dat er door de Vlaamse overheid 300 miljoen euro extra wordt ingepompt, maar dat er op sommige plaatsen niet kan worden geïnvesteerd.

Wat betreft de verdeelsleutel ODII, zou ik graag de berekening willen krijgen. Dat mag gerust schriftelijk.

De voorzitter: De heer De Meyer heeft het woord.

Jos De Meyer (CD&V): Minister, mijn inschatting is uiteraard ook dat vooral dossiers die nu reeds op de reguliere wachtlijst staan, zullen worden ingediend voor dit nieuwe programma. Dat heeft natuurlijk als voordeel dat er op de reguliere wachtlijst nieuwe dossiers kunnen komen en ook kleinere dossiers mogelijks sneller vooruitgaan.

Ik vermoed om echt totaal nieuwe dossiers voor een schoolbestuur in te dienen voor eind mei, dat dit uitzonderlijk moeilijk is. We weten allemaal dat er nog bijzonder veel dossiers op de wachtlijsten staan.

Ik ken scholen met capaciteitsproblemen die hier spijtig genoeg niet zullen voor intekenen omdat hun middelen – ik spreek dan over kleinere basisscholen die niet in grotere schoolbesturen zitten –, nog steeds onvoldoende zijn, niettegenstaande de overheidssubsidies, om eventueel de rest van de aflossing van de lening te doen.

De voorzitter: De heer Daniëls heeft het woord.

Koen Daniëls (N-VA): Ik ben een beetje in de war door wat de heer De Meyer op het laatst zei. Hij sprak over “de rest van de lening”, maar het gaat over een DBMF en dus een terbeschikingsvergoeding. (*Opmerkingen van Jos De Meyer*)

Ik was even in verwarring.

Minister, u hebt terecht artikel 10 aangehaald van het decreet dat we hebben goedgekeurd. Er is enerzijds het eerste stukje “de dwingende nood aan investering” en anderzijds “9° de mogelijk te behalen meerwaarde in een DBFM-benadering”. Ik ben wel benieuwd hoe AGION de verschillende selectiecriteria – er zit natuurlijk geen rangorde in, geen gewicht aan – ten opzichte van elkaar zal afwegen. Ik vind dat een niet onbelangrijke vraag.

Multifunctionaliteit staat erin, maar er is geen besluit van de Vlaamse Regering die punten of gewichten toekent. Bijgevolg zou het kunnen, hypothetisch, dat de dwingende nood aan investering hoog scoort, maar dat de chronologie van de aanvragen op de reguliere wachtlijst even hoog scoort, waardoor men multifunctionaliteit wel meeneemt maar er minder gewicht aan toekent. Ik ben benieuwd hoe AGION – maar het komt dan ook op uw tafel – dus hoe u daar eventueel gewichten en parameters aan zult hangen. Ik kan me inbeelden dat

sommige scholen heel veel moeite zullen doen om een dossier samen te harken en in orde te krijgen, maar als ze bij voorbaat door een bepaald criterium minder gaan scoren omdat er veel gewicht aan wordt gegeven, dan is dat jammer.

Ik zou willen vragen om de multifunctionaliteit en de dwingende nood aan investeringen voldoende gewicht te geven binnen de criteria als u een advies geeft aan de Vlaamse Regering.

Minister Hilde Crevits: De multifunctionaliteit is een voorwaarde, daarmee ga ik ervan uit dat het voluit door alle projecten die worden ingediend, zal worden uitgespeeld. Er is natuurlijk een verschil tussen de multifunctionaliteit voor 1 uur kinderopvang en de multifunctionaliteit voor een hele avond opvang. Als we het project betaalbaar willen houden, zien we dat die multifunctionaliteit een grote troef is. Ik denk eigenlijk dat al wie inschrijft, daar voluit die kaart zal trekken. Maar ik neem dit mee.

Als iedereen voluit kiest voor de multifunctionaliteit, dan wordt het gewicht van dat criterium wel uitgevlakt. Het is eigenlijk een soort toelatingsvoorwaarde. Ik ben daar een beetje van uitgegaan. We hebben natuurlijk niet gezegd dat het volledig of elke avond multifunctioneel moet zijn, maar sowieso zal dat worden uitgewerkt door AGION.

Mijnheer De Ro, voor de OD II-toepassing heb ik een tabel over de eerste prognose die we nu zouden kunnen geven, maar ik aarzel om dit bij het verslag te voegen. Daar staan alle cijfers in. Ik zal niet willen dat men achteraf zegt dat ik 1 miljoen gemist heb. We gaan eens kijken of we iets propers kunnen maken. Het is proper hoor, Bavo geeft me alleen propere dingen mee. *(Opmerkingen. Gelach)*

We kunnen eventueel op mijn kabinet een technisch overleg hebben als we willen. Hoe dat in zijn werk gaat, is allemaal vrij technisch. Ik check het nog eens met de administratie en dan als het kan, hangen we het aan het verslag. Zo niet, dan brengen we het mondeling. Ik wil gewoon geen problemen hebben nadien, dat men gaat zeggen dat ik het daar anders heb gezegd. We hebben snel voor vandaag een eerste inschatting ervan gemaakt.

Mijnheer De Meyer, u zegt dat mei strak is. Dat klopt. We zien zelf het grote effect. Bavo heeft zo een sessie gedaan in Antwerpen op aanvraag. Dat heeft een enorm effect als we een avond uitleg gaan geven in een school. We hebben dat nog niet in elke provincie gedaan. Als je het decreet zelf gemaakt hebt, is het helemaal anders om dat te gaan uitleggen. Dan kan je zien welke scholen kunnen clusteren. Het is natuurlijk de bedoeling dat er zoveel mogelijk grote projecten komen. De nood aan nieuwe gebouwen is ook groot. We zullen zien wat we binnenkrijgen tegen eind mei. We kunnen de termijn perfect een beetje verlengen, maar ik wil wel graag in deze legislatuur mijn oproepen kunnen lanceren, maar dat wilt u samen met mij. Ik ga zeker niet overhaast te werk. Als we voelen dat er nog wat tijd nodig is, zullen we dat absoluut respecteren.

De voorzitter: De heer De Ro heeft het woord.

Jo De Ro (Open Vld): Ik apprecieer dat we die inzage zullen krijgen. Op geregelde tijdstippen, over de netten heen, bij ontmoetingen met directies en mensen die bezig zijn met infrastructuur, doen de gekste verhalen de ronde. Iedereen voelt zich historisch benadeeld.

Minister Hilde Crevits: Over de historische benadeling heb ik met Raymonda Verdyck van het GO! lang gesproken en ook met mensen van het katholiek onderwijs. Vandaar dat het een verschil is: als ik nu een document hecht aan het verslag, dan is het publiek. Als u zegt dat u dat wel wilt weten, dan is dat nog iets anders. Het is een technische werkwijze. Het is anders dan de vorige keer. Ik

weet dat men zich de vorige keer historisch benadeeld voelde omdat OD II pas later werd toegepast. Dat gaf wrijvingen. Nu doen we het sowieso vroeger. Ik weet dat er heel veel commentaar op is. We zullen eens een infosessie houden als het jullie schikt.

De voorzitter: De heer de Meyer heeft het woord.

Jos De Meyer (CD&V): Ik wil nog eventjes het positieve onderstrepen. Binnen de belangrijke stappen vooruit in deze legislatuur op het vlak van schoolgebouwen is dit opnieuw een belangrijk project. Voor de rest – en niemand zal mij dat kwalijk nemen – heb ik nogal wat vertrouwen in AGION en de minister om deze projecten te beoordelen. Misschien heb ik soms meer vertrouwen in de minister en AGION dan andere collega's, het zal aan mijn positie liggen.

De voorzitter: De vragen om uitleg zijn afgehandeld.

VRAAG OM UITLEG van Ann Brusseel aan Hilde Crevits, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Onderwijs, over het initiatief van de Vlaamse Scholierenkoepel (VSK) om seksuele vorming te laten geven door een leerling – 1503 (2016-2017)

Voorzitter: mevrouw Kathleen Helsen

De voorzitter: Mevrouw Brusseel heeft het woord.

Ann Brusseel (Open Vld): De Vlaamse Scholierenkoepel heeft een initiatief genomen om leerlingen zelf de kans te bieden seksuele voorlichting te geven. Hiermee wil de koepel het signaal geven dat jongeren niet geïnteresseerd zijn in droge theorielessen over seksualiteit. Alleszins blijkt uit de ervaring van heel wat scholieren dat de lessen seksuele voorlichting te veel blijven steken in enkele technische feiten en verstoken blijven van antwoorden op praktische vragen waarmee de jongeren zitten. Het gaat dan concreet over masturbatie, het outen van homo- of biseksualiteit, maar ook meer 'nieuwe' fenomenen zoals de verschillen tussen transseksuelen en transgenders of interseksuelen, zaken die iets meer aandacht krijgen in de media dan jaren geleden.

De klassieke verhaaltjes over de bloemetjes en de bijtjes zijn inhoudelijk echt passé en beantwoorden te weinig aan de praktische vragen waarmee jongeren – en ik denk ook minder jongeren – worstelen. Ze houden evenmin rekening met de maatschappelijke diversiteit inzake gender en seksualiteitsbeleving. Te vaak wordt nagenoeg integraal gefocust op heteroseksuele betrekkingen. Laten we zeggen dat de meeste lessen gaan over voortplanting en te weinig over het relationele aspect, dat voor de mensen toch belangrijk is.

Het waardevolle initiatief van de Vlaamse Scholierenkoepel is dan ook een niet mis te verstaan signaal dat scholen hun seksuele voorlichting dringend moeten evalueren en moderniseren. Uiteraard blijft veel afhangen van de rol die de betrokken leerkracht mag en wil spelen in het concreet vormgeven van de seksuele voorlichting. Het is dan ook van groot belang dat leerkrachten hiervoor de nodige ruimte krijgen, ook om een beroep te doen op externe organisaties om deze lessen over te nemen indien de betrokken leerkracht zich hierbij te oncomfortabel of niet geschikt voelt. Daar hebben we het in het verleden ook al over gehad. Vanzelfsprekend moeten die externe organisaties vrij zijn van ideologische vooringenomenheid – ook daarover heb ik in het verleden al vragen gesteld – en er zeker geen verdoken agenda op nahouden, om bijvoorbeeld het gebruik van anticonceptie te ontraden of een beslissing tot abortus moreel te veroordelen. U herinnert zich misschien vragen die ik in het verleden heb gesteld over acties van organisaties die verbonden zijn aan Pro Vita en die op school

zaken kwamen vertellen die onjuist zijn en die in het kader van seksueel overdraagbare aandoeningen en ongewenste zwangerschappen absoluut niet wenselijk zijn. Een van de dingen die ik in herinnering wens te brengen, is dat er werd verkondigd dat eigenlijk de beste anticonceptie het zich onthouden was tot aan het huwelijk. Alles wat met seksualiteit te maken heeft, heeft te maken met het huwelijk tussen man en vrouw. Wie het zich nog herinnert: het waren redelijk hilarische uitspraken die we konden opschrijven na de getuigenissen van jongeren en ouders.

Minister, hoe beoordeelt u het initiatief van de Vlaamse Scholierenkoepel? Welke conclusies trekt u hieruit met betrekking tot de huidige seksuele voorlichting in secundaire scholen? Werd er reeds een evaluatie gemaakt van de seksuele voorlichting in secundaire scholen? Zo ja, wat waren de bevindingen? Zo neen, zal dit gebeuren?

Zult u werk maken van een modernisering van de seksuele voorlichting? Hoe zal hierbij rekening worden gehouden met de praktische vragen waarmee jongeren worstelen en met de nieuwe maatschappelijke realiteit rond genderidentiteit en seksuele oriëntatie? Welke rol ziet u weggelegd voor gespecialiseerde instanties als çavaria en Sensoa in de seksuele voorlichting in de brede zin van het woord – dus met inbegrip van relationele vorming – in secundaire scholen?

De voorzitter: Minister Crevits heeft het woord.

Minister Hilde Crevits: Collega's, het initiatief van de Vlaamse Scholierenkoepel was een originele manier om te demonstreren waaraan leerlingen belang hechten als het gaat over relationele en seksuele vorming. Ik vind het zeker niet verkeerd dat leerlingen elkaar dingen leren, dat gebeurt ook tijdens en buiten de lessen. De actie van de Vlaamse Scholierenkoepel was bovendien mee ondersteund en voorbereid door Sensoa, het Vlaams Expertisecentrum voor Seksuele Gezondheid, en andere vormingswerkers, waardoor jongeren zeer goed wisten hoe ze de dingen konden overbrengen. De ondersteuning die de jongeren kregen, wordt trouwens ook gegeven voor leraren in train-the-trainervormingen van Sensoa, waardoor zij hetzelfde kunnen berkeiken als de leerlingen.

Wat zijn mijn conclusies? Het punt om tijdens de lessen relationele en seksuele vorming meer aandacht te hebben voor wat bij jongeren leeft, kwam al meermaals ter sprake in deze commissie. Vorig jaar was dat het geval op 21 april, op vraag van collega Vera Celis. Er is heel wat materiaal voorhanden dat leerkrachten kan ondersteunen in het werken aan relationele en seksuele vorming. Ik verwijs hiervoor naar de website van Sensoa, maar ook Mediawijs, çavaria en Jong en Van Zin hebben heel wat materiaal ontwikkeld. De focus gaat niet alleen – en ik wil dat toch wel onderstrepen – naar de biologische aspecten. Ik vind dat je dit thema heel ruim kan brengen. In het voorhanden materiaal is aandacht voor thema's zoals gender, transgenders, de invloed van sociale media, omgaan met elkaar, weerbaarheid ontwikkelen. Welke keuzes de scholen hierin maken, behoort echter tot de pedagogische vrijheid. Die vrijheid wordt aangestuurd door goed geformuleerde eindtermen.

Hoe zit het met de evaluatie? Er zijn een paar thesisonderzoeken, maar die dateren al van 2007 en 2008. Uit de resultaten blijkt dat er inderdaad te veel op het biologische aspect wordt gefocust en te weinig op het relationele. Als reactie daarop is het materiaal ontwikkeld waar ik zonet naar verwees. Er is een congres geweest van Sensoa op 9 december 2016. Hier werd een forum aangeboden waarop wetenschappelijke inzichten en resultaten van onderzoeken een plek konden krijgen. Naar aanleiding daarvan kan voorzichtig geconcludeerd worden dat heel wat scholen het al goed doen, maar dat andere nog groeimogelijkheden hebben. Belangrijker dan een evaluatie op grote schaal is dat iedere school in het

kader van interne kwaliteitszorg voor zichzelf evalueert welke werkpunten er zijn. Bij het werken aan een algemeen gezondheidsbeleid, vanuit het kader Gezonde School bijvoorbeeld, is evaluatie en bijsturing een onderdeel van het beleidsproces. De opmerkingen die de inspectie maakt bij de schooldoorlichting, zijn een belangrijke bron van feedback voor deze evaluatie en bijsturing.

De eindtermen die er nu al zijn, laten toe dat relationele en seksuele vorming in een breed kader worden geplaatst. Deze eindtermen realiseren, kan onder andere met het materiaal dat ik heb benoemd. Er zijn ook twee verklaringen ondertekend: de gemeenschappelijke verklaring over een beleid met betrekking tot gender en seksuele geaardheid in het onderwijs van 23 oktober 2012, en de engagementsverklaring ter bescherming van de seksuele integriteit van de minderjarige van 29 februari 2012.

U weet dat çavaria een detachering krijgt van 70.000 euro werkingssubsidies om de scholen te ondersteunen. Sensoa doet ook bijzonder veel. Zij hebben heel wat expertise en materiaal om te ondersteunen, maar de school moet wel zorgen voor continuïteit en moet er ook voor zorgen dat er na een tussenkomst van Sensoa of çavaria ingespeeld kan worden op noden en behoeften van jongeren buiten de educatieve momenten. Dat kan bijvoorbeeld door in aanspreekpunten te voorzien waar leerlingen te rade kunnen gaan of een open schoolklimaat te hebben waarin elke seksuele geaardheid aanvaard wordt.

Dit wat mijn voorbereid antwoord betreft. Collega's, ik vind dat we soms wel iets kunnen leren van de Nederlanders. Ik vind het zo erg dat we in 2017 er niet in slagen om over relationele vorming en seksuele beleving op een open, normale wijze te spreken. Het hoort bij het leven. Het is voor veel mensen, zo niet voor iedereen, het allerbelangrijkste in het leven. Het is wat mij betreft zeker even belangrijk als alles wat we leren in de wiskundelessen. Er is echt werk aan de winkel. Misschien moet ik dat als minister iets duidelijker en vaker zeggen om dit aspect van het leven ook op school evident te benoemen en te bespreken.

De voorzitter: Mevrouw Brusseel heeft het woord.

Ann Brusseel (Open Vld): Minister, dank voor uw antwoord en vooral voor uw laatste woorden, waarin u onderstreept hoe belangrijk u het vindt dat het op een correcte, open en ontspannen manier gebeurt. Ik vind dat ook belangrijk. Wanneer dit niet gebeurt, is dat voor sommige jongeren niet meteen een probleem omdat ze vrij goed geïnformeerd zijn van thuis uit. Maar er zijn ook jongeren die opgroeien in gezinnen waar het absoluut geen evidentie is om daarover te praten, waar er niet alleen schroom is maar eigenlijk meer dan schroom en er niet over mag worden gesproken. Het kan bijvoorbeeld zijn dat het is omdat het meisjes niet betaamt om vragen te stellen of om erover te spreken. Dan zit je echt met problemen.

Ik heb een tijd geleden de gelegenheid gehad om te spreken met de organisatie Planned Parenthood, die werkt rond seksuele en relationele items en geboortepanning in de Verenigde Staten en internationaal. Men vertelde me dat door besparingen en door beslissingen die genomen zijn in bepaalde staten van de VS, bijvoorbeeld in Texas en Colorado, er geen seksuele voorlichting meer mag worden gegeven op school en daar geen openheid rond kan zijn. Er is een merkbare stijging van seksueel overdraagbare aandoeningen en tienerzwangerschappen. Dat zijn zaken die absoluut te mijden zijn.

Je zou kunnen zeggen dat dat heel ver van ons bed is, maar als er in bepaalde milieus niet openlijk kan worden gesproken over seksualiteit en relaties, dan komt dat de gezondheid van jonge mensen niet ten goede maar ook niet hun welzijn in brede zin, integendeel. Dat is te vermijden. Het is goed dat jongeren elkaar helpen tijdens de lessen en dat ze een eigen inbreng kunnen hebben. Dat

is goed, dat bevordert hun openheid, ze kunnen samenwerken en op een andere manier over dingen praten. Daar is zeker niets op tegen, maar de leerkracht moet daarin veel meer een professional zijn.

Naar jonge kinderen toe voel ik soms een beetje weerstand als ik erover praat. Er is bijvoorbeeld bij Savaria een heel mooi project rond gender en het doorbreken van genderstereotypen en heteronormativiteit, met een boekje dat is geschreven door Kathleen Amant en dat kan worden gebruikt in de kleuterklas. Wanneer ik daar iets over deel op sociale media, krijg ik reacties in de zin van: 'je moet jonge kinderen daar niet mee lastig vallen.' Op een open manier kunnen praten over relaties en seksualiteit maakt kinderen en jongeren weerbaar. Ze kunnen dan begrijpen wanneer er dingen gebeuren die eigenlijk niet horen te gebeuren. Dat alleen al is een belangrijke reden om wel op een open manier over die zaak te kunnen spreken.

Minister, het is belangrijk dat u dat publiekelijk durft te onderstrepen en dat u daarin de scholen en de leerkrachten kunt aanmoedigen om wel meer open te zijn dan vandaag het geval is. Ik denk dat het echt nodig is dat u dat publiekelijk zegt en dat u de morele autoriteit hebt om dat te onderstrepen. Daarom wil ik u vragen om dat wat explicieter te doen, en niet alleen wanneer we dat bespreken in de commissie. Het is echt belangrijk dat er op het terrein een mentaliteitswijziging is op dat vlak.

De voorzitter: Mevrouw Krekels heeft het woord.

Kathleen Krekels (N-VA): Ik wilde even ingaan op de eindtermen. Daarin staat inderdaad de seksuele opvoeding. We hebben de vakoverschrijdende en de specifieke eindtermen. De vakgebonden eindtermen gaan over de kennis, en die worden blijkbaar wel goed ingevuld. Maar het zijn de vakoverschrijdende eindtermen die meer inspelen op de relationele en seksuele vorming. Ik weet niet of dat de reden is waarom het relationele en seksuele wat minder aan bod komt. We moeten daar toch de nodige aandacht aan geven.

Ik kan me voorstellen dat de koepel van de jongeren dat graag zelf wil geven, maar we denken dat de leraar hierin de meest aangewezen persoon is om dat te doen. Uiteraard kan er wel een samenspel zijn van beide, maar we denken toch dat de leerkracht voldoende didactisch gevormd moet zijn om dat op een correcte manier te geven.

Minister, u zei dat Sensoa 'train the trainers' geeft. Vorig jaar heeft men vastgesteld dat er nog heel wat schroom was bij leerkrachten om die lessen te geven, en vandaar ook die 'train the trainers'. Hebt u een idee in welke mate die trainingen gevolgd worden door leerkrachten? Is dat een succesvolle training? Het is interessant om dat eens af te toetsen.

De voorzitter: Minister Crevits heeft het woord.

Minister Hilde Crevits: Ik zal kijken of ik cijfers heb, collega. Ik heb die niet mee, in elk geval. Mocht ik die hebben, kan ik die nog laten aanvullen, uiteraard.

Wat de eindtermen betreft: in feite is het raar dat door die vakoverschrijdende eindtermen dingen buiten de scope zouden gaan. In ons masterplan secundair onderwijs staat eigenlijk dat de eindtermen niet meer aan vakken gebonden zullen worden, en ik vind dat ook een goede zaak. Eigenlijk zouden vakoverschrijdende eindtermen net versterkend moeten zijn, maar ik stel ook vast – dat is bij EHBO ook zo – dat het een beetje naar het omgekeerde neigt. Het zou natuurlijk ook kunnen zijn dat het al zo druk is om al die eindtermen gerealiseerd te krijgen, vandaar ook dat in het regeerakkoord staat dat we een opdracht

hebben om ze helderder te maken, maar er zeker niet méér te maken in de toekomst. We moeten daar ook aandacht voor hebben.

Collega Brusseel, ik ben het met u eens dat onderwijs een dubbele opdracht heeft. De eerste opdracht is uiteraard jongeren kennis bijbrengen, maar het weerbaar en sterk maken van jongeren – en daar hoort relationele vorming bij – is mee een kernopdracht van onderwijs. Onze scholen hebben daar een ontzettend belangrijke rol in te vervullen. En dat gaat dan niet alleen over het feit dat er ook veel aandacht moet zijn rond gender, maar gewoon ook relationele ontwikkeling tussen partners, ook zonder dat je een seksuele relatie hebt. Gewoon die relationele ontwikkeling, die is zo ontzettend belangrijk. Daar moeten we toch voldoende aandacht aan besteden.

De voorzitter: De vraag om uitleg is afgehandeld.